

προηγούμενον τεύχος ὁ Ἀρχάγγελος Μιχαὴλ καὶ τῆς προεῖπε τὸν Εὐ-
ρωπαϊκὸν πόλεμον τοῦ 1914 (*)

Εἰς τὸ λιθοστρωμένον ἔδαφος τῆς ἐκκλησίας, ἀπέναντι τῆς εἰκό-
νος, μᾶς ἔδειξε τὸ μυστηριώδη βαθύσματα ὅπου ἐστάθησαν τὰ πόδια
τοῦ Ἀρχαγγέλου.

Ἡ ἐκκλησία ἦτο κατάμεστος ἀπὸ προσκυνητῶς πού εἶχαν ἔλθῃ
νὰ προσευχηθοῦν καὶ ν' ἀνάβουν κηρὶ ἔμπρὸς εἰς τὰς θαυματουργοὺς
εἰκόνας Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης Ὅλοι παρεμέρισαν σχεδὸν μ' εὐλά-
βαιαν πρὸ τῆς Μπάμπως καθὼς διέσχιζε τὸν ναόν.

Κατὰ τὸ μεσημέρι, αἱ δύο εἰκόνες παρελήφθησαν εἰς ἐπίσημον
λιτανεῖαν καὶ μετεφέρθησαν ἐντὸς ἡμιχωσμένου εἰς τὸ ἔδαφος οἰκου-
μήματος, εἰς τὸ κατω μέρος τῆς πλατείας τοῦ χωριοῦ.

Εἰς τὸ ὑποσκότεινον γυμνὸν αὐτὸ δωμάτιον—ὅτι ἀπομένει ἀκό-
μη ἀπὸ τὸ παλαιὸ μοναστήρι (!) τῶν **Εἰκονοφόρων**—ἐπιτελεῖται τὸ
πρῶτον μέρος τῶν τελετῶν τῆς ἡμέρας.

Τὸ δωμάτιον ἦτο γυμνὸν παντὸς στολισμός, εἶχε δὲ μόνον με-
γάλο Μανουάλι ὅπου ἔκαιαν ἑκατοντάδες μικρῶν κιτρίνων κεριῶν.

Ὅλως ἀπὸ το φλογεβολον αὐτὸ δένδρον ἦσαν αἱ δύο εἰκόνες.

Δὲν πιστεύω το δωμάτιον νὰ ἦτο μεγαλύτερον ἀπὸ εἴκοσι τετρα-
γωνικῇ, ὑψηλῇ, πάντως ὅμως ἄνω τῶν ἑκατὸν προσώπων συνωστί-
ζοντο μέσα ἐκεῖ.

Ὁ συνωστισμὸς ἦτο τόσο ἐπιβουλὸς ὥστε μόλις εἰμορροῦσε
καί τις νὰ ἀναπνεύσῃ. Εἰς τὸ μέσον ὅλων ἦτο ἓνας αὐλητῆς καὶ δύο
ἄλλοι μὲ τύμπανα οἱ ὅποιοι ἤρχισαν νὰ παίζουν ἓνα σκοπὸν μὲ ρυθ-
μὸν 7)16, μίαν **Ρατσεντίσα**.

Καὶ ἔξαφνα μία ἀπὸ τίς γυναῖκες πού ἦταν κοντὰ στὸ Μανουάλι
ἤρχισε νὰ ταλαντεύεται ρυθμικὰ σύμφωνα μὲ τὴν μουσικὴν. Ἀλλὰ
ἀμέσως τὴν ἐμιμήθησαν καὶ ἄλλαι ἀκόμη, βυθιζόμεναι διὰ τῶν κινή-
σεων αὐτῶν εἰς ὑπνωτικὴν ἔκστασιν (Σ.Ψ.Ε. Ὅπως οἱ χορεύοντες
Δερβίσηδες) Ἡ γηραιὰ Πυθία, Μπάμπω Νούνα, ἀμέσως τὴν ἐμιμήθη
φρίσσουσα ὁλόκληρη εἰς τὴν ἐκστατικὴν τῆς κατάστασιν

Αἱ κινήσεις ὁμοιάζαν σὰν πυρετικοὶ σπασμοί, ἦτο ἐμφανὲς ὅμως
ὅτι παρηκολούθουν πιστῶς τὸν ρυθμὸν τῆς **Ρατσεντίσας**, ἐνῶ πολλοὶ

(*) Σ.Ψ.Ε. Ἡ Μπάμπω Νούνα φαίνεται νὰ ἔχη διαισθητικὰς (Πυθία.
κας) ἰδιότητος. Ἡ ἐπιτυχία τῆς προρρήσεως ὀφείλεται εἰς Τηλεπάθειαν.
(ἴδε προηγούμενον τεύχος).

Ψυχικαὶ
ἔρευναι
Ἀθῆναι 1940
ἐκ 16^α

Ἡ Ἑταιρεία Ψυχικῶν Ἑρευνῶν ἀ-
νακοινοῖ μετὰ ἐπισταμένην ἔρευναν τὴν
ἀνακάλυψιν τῆς περὶ ἐπιδρώσεως ἐν
Ἑλλάδι ἐνὸς τῶν καταπληκτικωτέρων
φαινομένων τῶν παλαιῶν Διονυσιακῶν
μυστηρίων καὶ καθαρῶς ἑλληνικοῦ ἐ-
θιμοῦ, ὅπερ ἀπολέσαν, φυσικὰ, μετὰ
πάροδον τῶσαν αἰώνων τὴν οὐσίαν του
παρμένει πλέον ὡς ἀπλάος τύπος ἀ-
νευ σημασίας, ὅπως τὸ πηήμα τῆς
φωτιάς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου. 1040

Ἦτο γνωστὸν ἀπὸ ἐτῶν ὅτι οἱ κά-
τοικοι ὀρισμένων καθαρῶς ἑλληνικῶν
χωριῶν εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον, ἐχό-
ρευον ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἀναστενά-
ρηδες», ἐν ἐκστατικῇ καταστάσει, κα-
τὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Ἁγίου Κωνσταντί-
νου, κρατοῦντες τὰς εἰκόνας του, ἐν-
τὸς μεγάλων πυρῶν, χωρὶς νὰ παθαί-
νουν ἀπολύτως τίποτε, ἐπαναλαμβά-
νοντες οὕτως εἰπεῖν τὸ θαῦμα τῶν τρι-
ῶν παιδῶν ἐν καμίνῳ. 1040

Μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυ-
σμῶν καὶ τὴν διασπορὰν τῶν ἐν Ἑλ-
λάδι, τὸ ἔθιμον παρέμεινε εἰς ἐν
βουλγαρικῶν χωριῶν, ὀνόματι Βουλ-
γάρι, ὃ δὲ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστη-
μίου τῆς Σόφιας κ. Ἀρναούτωφ ἔκα-
με σχετικῶς μακρὰν ἀνακοίνωσιν εἰς
τὴν Βουλγαρικὴν Ἀκαδημίαν.

Ἡ Ἑταιρεία, μετὰ μακράς ἐρεῦ-
νας, διεπίστωσε τὴν ἀποκατάστασιν
συμπαγῶν ὁμάδων ἐκ τῶν χωριῶν αὐ-
τῶν περὶ τῶν Σεργῶν εἰς τὰ χωρία
Κερκίνη καὶ Ἁγία Ἑλένη, ἰδίᾳ δὲ εἰς
τὸ χωριὸν Μελίκη, πλησίον τῆς Βερ-
ροίας, κατὰ τὴν πρόσφατον δὲ ἐκεῖ
μετάσταςιν τοῦ προέδρου τῆς κ. Ἀγ-
γέλου Τανάγρα ἐπιστοπούθη ἡ ἐξακο-
λούθησις τοῦ ἔθιμου ὑπὸ τῶν ὀλίγων
γυναικῶν. 1040

Ἐνεκα τῆς ἐξαιρετικῆς ἐπιστημονι-
κῆς σημασίας τοῦ μόνου ἐπιζήσαντος
αὐτοῦ ἀπομεινarioῦ τῶν ἀρχαίων μυσ-
τηρίων, ἀναφερομένου καὶ ὑπὸ τοῦ
Εὐριπίδου εἰς τὰς Βάκχας, αἱτινες
«ἔφερον πῦρ εἰς τὴν κόμην τῶν χωρί-
ν καίωνται», ἐγένετο πᾶσα προσπά-
θεια πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ ἔθιμοι
καθ' ὅλας τὰς λεπτομερείας του ὅπως
μελετηθῇ ἐπισταμένως.

Ἐλπίζεται ὅτι θὰ κατορθωθῇ κατὰ
τὴν μετ' ὀλίγας ἐβδομάδας ἐορτὴν
τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου λεπτομερε-
στέρᾳ παρατήρησις του.

ἀπὸ τοὺς παρευρισκομένους ἤρχισαν νὰ ψάλλουν ὕμνους πρὸς τοὺς ἁγίους Κωνσταντῖνον καὶ Ἑλένην.

Λοιπὸν, ἂν δὲν ἦμουν τόσον ἀπασχολημένος παρατηρῶν κάθε κίνησιν τῆς Μπάμπω Νοῦνα, φοβοῦμαι ὅτι θὰ παρευρεθῇ καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος ἀπὸ τὴν τὴν συναρπαστικὴν ἀγρίαν αὐτὴν μουσικὴν. Ὅλοι εἰς τὸ δωμάτιον ἀνεκινουῦντο καὶ ἐταλαντεύοντο.

Ἡ Μπάμπω ἐχόρευε πρὸ τῶν εἰκόνων μὲ μετάνοιαις καὶ γονυκλισίας, σταυροκοπούμενη μὲ ἀναμμένα κηρία. Τότε παρετήρησα ὅτι μία γυναῖκα ποὺ δὲν ἐχόρευε, ἐκρατοῦσε δύο περίεργα κόκκινα ὑφάσματα σκεπασμένα ἀπὸ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ νομίσματα.

Τὰ ὑφάσματα ταῦτα ἀποτελοῦνται εἰδος ἐπενδυμάτων ὑπὸ κωδωνίζον μέταλλον, τὰ ἐπέρασε εἰς τὰς εἰκόνας ὥστε νὰ σκεπάζουν τὸ ὀπίσθιον μέρος καὶ τὰ πλάγια τῶν.

Δύο νεαροί, ντυμένοι τὰ καλὰ τῶν καὶ μὲ πουκάμισα ἀμέμπτου καθαριότητος, ἔφεραν τὰς εἰκόνας ἔξω ἀπὸ τὸ δωμάτιον εἰς τὸ ἔντονον ἡλιακὸν φῶς, ἀκολουθούμενοι ἀπὸ ἓνα γέροντα ὅστις κατὰ τὸ διάστημα τῶν τελετῶν τῆς ἡμέρας ἐξετέλει καθήκοντα τελετάρχου. Οἱ μουσικοὶ ἤρχισαν πάλι νὰ παίζουν καὶ ἐμπῆκαν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς λιτανείας.

Κατόπιν τῶν νέων ποὺ ἐκρατοῦσαν τὰς εἰκόνας, ἤρχοντο αἱ γυναῖκες ποὺ ἐχόρευαν εἰς τὸ μικρὸν δωμάτιον, ἠκολούθουν δὲ ὅλον τὸ χωρίον καὶ οἱ προσκυνηταὶ ὅσοι ἦλθαν εἰς τὸ Βουλγάρι ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Τὴν πομπὴν ἔκλειναν δύο παπάδες, ὁ ἓνας μὲ καλιμμοῦχ καὶ φελόνι, ὁ ἄλλος κρατῶν μικρὸν δρειχάλκινον δοχεῖον μὲ ἀναμμένα κάρβουνα καὶ ἀναμμένο θυμιατό.

Ἡ συνοδεία διηυθύνθη εἰς ἓν πηγάδι εὐρισκόμενον εἰς τὸ δάσος καὶ τοὺς πρόποδας ἀποτόμου κρημνοῦ, ἐνῷ δύο στρατιῶται ἀνεσῆκωσαν τὴν βαρεῖαν σιδερένιαν ἐσχάραν ποὺ τὸ ἐκλείνε.

Αἱ γυναῖκες ἐστάθηκαν γύρω εἰς τὸ πηγάδι, ἐνῷ οἱ ἄνδρες εἰς τὸ ὕψωμα μακρότερα. Ἡ διαχώρισις αὕτῃ τῶν φύλων ἔχει ἐξαιρετικὴν σημασίαν, διότι τὸ νερὸ ἀντιπροσωπεύει τὸ γονιμοποιὸν στοιχεῖον εἰς πολλὰς λαϊκὰς τελετάς. Ἡ λεπτομέρεια αὕτῃ εἰς τὸ Βουλγάρι εἶναι πιθανῶς τὸ ἀπομεινάριον προχριστιανικῶν τελετῶν γονιμοποιήσεως αἱτινὲς ἡμυαλωμένηαν μὲ τὴν τελετὴν τῶν Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης.

ΛΟΝΔ

—Τὸ πρ
κοί ὅτι
δρίασιν
των παρ
συνήθους
ἤρχισεν
ων. Καὶ
θρας ὑπὲρ
σκεπτήρι
κάτοχοι
θὰ ἤρχιζ
ώσεις,
καὶ ὁ λο
τλήρη.
κερλαίν
τὴν 15.1
ος δεκτῇ

Ὁ γεροντότερος τῶν παπῶδων ἐθυμίασε τὰ νερά τοῦ πηγαδιοῦ καὶ ἔρριξε μέσα τρία ἀναμμένα κάρβουνα, ἔπειτα μιὰ ἀγιαστοῦρα ἐγεμίσθη μὲ ἀγιασμένον νερό καὶ ὅλοι οἱ παρόντες ἐρραντίσθησαν, ἐνῶ αἱ γυναῖκες χειροκρατοῦνται ἤρχισαν νὰ χορεύουν κύκλιον χορόν. Τὴν Χόρα. (*)

Τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἔφθασε καὶ ἐν ἀπόσπασμα εὐπαρουσιάστων μαθητῶν τῆς ναυτικῆς σχολῆς ἀπὸ τὸ Τσάρεβο ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν ἐνὸς ἀξιωματικοῦ σκληρᾶς φυσιογνωμίας ὅστις τοὺς ὠμιλοῦσε σὰν νὰ ἦσαν σκύλλοι.

Ὁ ἀξιωματικὸς τοὺς ὑπεχρέωνε νὰ τραγουδοῦν ὑπὸ τὴν βροχὴν καὶ ὅταν ἔμαθε ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τὸ σχολεῖον ἔφερε τοὺς μαθητὰς ἔμπρὸς εἰς τὰ παράθυρά μας νὰ τραγουδήσουν.

— Μὰ τραγουδοῦν μέσα στὴν βροχή ;.. ἐσχολίασε ἐκπληκτος μιὰ κυρία τῆς συντροφικῆς μας.

Σπανίως ἐπέρασα πλέον στενάχωρα, ὅπως τὴν μισὴν αὐτὴν ὥραν, πού τοὺς ἐβλέπαμε ἀκινήτους νὰ ἐξακολουθοῦν τὸ τραγοῦδι ἐνῶ ἡμεῖς εἴμεθα εἰς τὸ προφυλαγμένον μας δωμάτιον.

Ἡ βροχὴ ἐν τούτοις ἐξηκολούθει καὶ ἤρχισα νὰ ἀπελπίζωμε ὅτι θὰ ἐγίνετο ἡ τελετή, Μιὰ Βουλγάρα ὅμως κυρία εἶπε μὲ πεποίθησιν.

— Ὅχι !... θὰ χορέψουν... ἡ βροχὴ θὰ σταματήσει πρὶν ἀπὸ τὰς ἑξ... Θὰ ἰδῇτε !

Πραγματικῶς ἡ βροχὴ ἔπαυσε ἀκριβῶς εἰς τὰς ἑξ καὶ ὁ ἥλιος ἔλαμψε θριαμβευτικά.

Ἐσπεύσαμεν τότε ὅλοι κάτω εἰς τὸ χωριὸ μὲ πολλοὺς μαθητὰς τῆς ναυτικῆς σχολῆς πού μᾶς συνώδευσαν ὥς ὀδηγοί. Ἡ πλατεῖα ἦτο γεμάτη ἀπὸ κόσμον σπεύδοντα μὲ μεγάλα δέματα ξύλων διὰ τὴν πυρὰν καὶ ἐσχηματίσθη τετράγωνος σωρὸς εἴκοσι ποδῶν μήκους, ἴσου πλάτους καὶ πέντε ὕψους.

Ἐν τῷ μεταξὺ δύο ομάδες χορευτῶν εἶχαν σχηματίσῃ δύο κύκλους χορεύοντας μὲ διαφορετικὸν βῆμα τὴν Χόρα ὑπὸ τοὺς ἤχους γκάϊδας (ἀσκαύλου.)

Ἐφ' ὅσον ἐσκοτείνιαζε ἡσθάνετο κανεὶς κάποιαν μαγικὴν ἐπίδρᾳσιν εἰς τὸν ἀέρα, εἴτε ἀπὸ τὰς ἑκατοντάδας τῶν χορευόντων κορμιῶν, εἴτε ἀπὸ τὴν περίεργον ἀτμόσφαιραν πού ἀφῆσεν ἡ θύελλα.

(*) Σ. Ψ. Ε. Ἡ Ἑλληνικὴ προέλευσις τῆς λέξεως εἶναι καταφανής=χορός.

Ὅταν ἐσκοτείνιασεν ἐντελῶς, ὁ χορὸς ἐπλησίασε τὸν σωρὸν τῶν ξύλων χωρὶς νὰ διακοπῇ διόλου, ἀλλ' ἐπίσης χωρὶς νὰ δείξῃ κανεὶς ἐκ τῶν χορευτῶν οἰονδήποτε σημεῖον ὑστερικής ταροχῆς. Καὶ ἔξαφνα ἡ μουσικὴ ἐσταμάτησε. Εἶχε φθάσῃ ἡ σιγὴ μὴ ν' ἀναφθῇ ἡ πυρὰ. Οἱ παπᾶδες, συνοδευόμενοι ἀπὸ τοὺς κρατύντας τὰς εἰκόνας,

Νέος ἐκ τοῦ χωρίου Βοὺ λ γ ᾱ ρ ἰ ἐν ἐκταστικῇ νατασά-
σει, χορευτῶν ἐντὸς τῆς πυρᾶς καὶ παραμείνας ἐντελῶς ἀβλα-
βῆς. (Ἐκ τῆς Γαλλικῆς »Illustration» 2 Ἰουνίου 1939).

ἐνεφανίσθησαν καὶ ἐβιάδιζαν γύρω τοῦ σωροῦ. Ἐπειτα ἤναψαν τὴν φωτιὰ μὲ κάρβουνα ἀπὸ τὸ θυμιατὸ καὶ ἐσταθήκαμε ὅλοι σιωπηλοὶ παρακολουθοῦντες τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἔως οὗ εἰμνε παχεῖα ἀνθρακικὰ 18 δακτύλους βαθειά.

Οἱ **Εἰκονοφόροι** συμπλήρωσαν τὸν γύρον τῆς πυρᾶς, δύο γυναῖκες ἐπροχώρησαν καὶ ἔλαβον τὴν εὐλογίαν τοῦ ἱερέως πρὶν ἀνασπασθοῦν τὰς εἰκόνας.

Τότε ἤρχισαν νὰ χορεύουν ἀργὰ ἐμπρὸς εἰς τὰς εἰκόνας, ἀκριβῶς μὲ τὸ ἴδιον βῆμα ποὺ ἐχόρευαν τὸ πρῶτ' εἰς τὸ ἐγκαταλελειμμένον μοναστήρι.

Είδα τούς βολβούς τῶν ὀφθαλμῶν των ν' ἀναστρέφονται πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἡ φυσιογνωμία των νὰ σκληρύνεται εἰς υπέρργειον χαμόγελον ἐνῶ ἔθεται εἰς τὰ χέρια των τὰς εἰκόνας. Ἐξηκολούθησαν χορεύουσαι κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν πυράν.

Ἐκείνην τὴν στιγμήν ἐδάγκωσα τὰ δάκτυλά μου διὰ νὰ μὴν ἀφήσω φωναῖς ἀπὸ συγκίνησιν.

Ἐδῶ δὲν ἦσαν τεχνάσματα ταχυδατυλουργῶν... Αἱ δύο γυναῖκες ἐπροχωροῦσαν μέσα εἰς τὰ ἀναμμένα κάρβουνα, χορεύουσαι καὶ ταλαντωδόμεναι δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ σὰν ἐκκρεμῇ...

Τρεῖς φοραὶς ἐγκαρσίως καὶ τρεῖς φοραὶς γύρω, ἐχόρευαν χωρὶς νὰ γείνη οὔτε μία φλύκταινα εἰς τὰ γυμνά πόδια των, χωρὶς νὰ τσουρουφλισθῇ οὔτε ἓνα νήμα εἰς τὰ σπρόμενα μαῦρα φρέματά των.

— *Εἶναι θαῦμα τοῦ Θεοῦ!*.. εἶπε ὁ διπλάνός μου χωροφύλαξ σταυροκοπούμενος.

Ἄλλη γυναῖκα δὲν ἐχόρευσε εἰς τὴν φωτιά αὐτὴ τὸ βράδυ. Μόνον μερικοὶ δύσπιστοι καθολικοὶ τρεῖς ἔφεραν ἓνα παιδί δεκατεσσάρων ἔτων τὸ ὁποῖον ἐτοιμάσθηκε νὰ ἐμβῇ καὶ αὐτὸ μέσα εἰς τὴν πυράν, διότι ἤθελαν ν' ἀποδείξουν ὅτι κάθε ἄτομον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς θείας χάριτος δὲν ἦτο δυνατόν νὰ καῇ.

Τὸ πλῆθος τούς παρακάλεσε νὰ μὴ τὸ ἐπιχειρήσουν, τὸ παιδί ὅμως εὗγαλε τίς κάλτσες καὶ τὰ ὑποδήματά του καὶ ἐμβῆκε εἰς τὴν φωτιά.

Μίλις ὅμως ἔκαμε ἓνα βῆμα εἰς τὴν ἀνθρώπιναν, ἔβαλε μεγάλην φωνὴν καὶ ἐπήδησεν ἔξω με φρικτὰ ἐγκαύματα...

Μόλις ἐτελείωσεν ἡ τελετὴ αἱ εἰκόνες ἐφερθησαν πάλιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Μὲ τὴν βοήθειαν χωροφυλάκων ποῦ εἶχαν ἐντολὴν ἀπὸ τὸν *Κμῆτ* (δήμαρχον) νὰ μὲ βοηθήσουν, ἐξήτασα τὰς δύο γυναῖκας ποῦ μόλις εἶχαν εὖγῃ ἀπὸ τὴν πυράν.

Ἄν ὑποθέτω ὅτι ἐπέρασε περισσότερο ἀπὸ ἡμισὺ λεπτὸν ἀπὸ τῆς στιγμῆς ποὺ εὐγῆκαν, μέχρι τῆς ἐξετάσεώς μου, τονίζω δὲ τὴν λεπτομέρειαν αὐτὴν διὰ τὰς παρατηρήσεις, ποῦ ἀμέσως θὰ ἐκθέσω.

Πρῶτον ἐξήτασα τὸν σφυγμὸν τῶν. Εἰς τὴν νεωτέραν ἦτο ἐλαφρὰ ἐπιταχυμένος. Τῆς γεροντοτέρας ὅμως ἡ καρδιὰ ἐπαλλε ἀπολύτως φυσιολογικά.

Ἡ ἀντίδρασις τῆς ἱριδος τῶν ὀφθαλμῶν εἰς τὸ φῶς ἦτο ἐπίσης φυσιολογική. Μόνον ἡ ἀναπνοὴ τῶν ἦτο ἐξαιρετικῶς βαθεῖα καὶ βραδεῖα.

Ὅ,τι ὅμως μ' ἐνδιέφερε προπάντων, ἦσαν τὰ πέλματα τῶν ποδιῶν τῶν.

Δοιπὸν, καὶ τὸ δέγμα καὶ ἡ σὰρξ ἦσαν ἀπολύτως ἀβλαβῆ. Μοῦ ἐπροξένησε δὲ ἐκπληξιν ἡ ἀβρότης καὶ ἡ ἐλαστικότης τῆς ἐπιφανείας τῶν (*).

Δὲν ὑπῆρχε οὔτε τὸ ἐλάχιστον χονδροπέτσιασμα ἢ σκληρυνσις τοῦ δερματος ὅπως θὰ ὑπέθετε κανεὶς διὰ πόδια χωρικών. Ὁ δὲ χωροφύλαξ μοῦ ἐτόνισεν ἐμφαντικῶς ὅτι ἐνεκα τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους—γεμάτου ἀπὸ μυτερᾶς πέτρας—κάθε ἄτομον βαδίζον ξυπόλυτον ἐθεωρεῖτο τῆς ἐσχάτης καταπτώσεως καὶ ἐξευτελισμοῦ.

Καὶ αἱ δύο γυναῖκες ἦσαν ἐν πλήρει συνειδήσει. Ὡμιλοῦσαν ἡσύχως μὲ τις φιλενάδαις τῶν καὶ δὲν ἔδειχναν διόλου δυσαρέσκειαν διὰ τὴν ἐξέτασιν ποὺ τὰς ὑπέβαλε. Ὅταν μάλιστα ἐτελείωσα καὶ ἔδωσα εἰς τὴν κάθε μίαν δῶρον, ἐπῆσαν ἀπὸ ἑνα κομμάτι καρβουνίου τῆς πυρᾶς καὶ μοῦ τὸ προσέφεραν ὡς ἀνάμνησιν τῶν Ἀναστεναρίων.

Ἐπροσπάθησα τότε νὰ ἐξετάσω ἐκ τοῦ πλησίον καὶ τὸ παιδί τῶν καθολικῶν ἱερέων, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τὸ εἶχαν ἀμέσως ἀπομακρύνῃ.

Ὅταν ἐτελείωσα τὴν ἐξέτασιν, ἐπέστρεψα εἰς τὴν πυρὰν καὶ τὸν χορόν. Οἱ χωρικοὶ εἶχαν σχηματίσῃ ἕξ κύκλους γύρω ἀπὸ τὴν πυρὰν καὶ ἐχόρευαν μὲ περιέργους βηματισμοὺς ποὺ δὲν εἶχα ἔως τότε ξαναἰδῆ. Ὅταν ὅμως ὁ περίεργος αὐτὸς χορὸς ἐτελείωσε, ξανάρχισαν τὸν προσφιλεῖ εἰς ὅλους τοὺς Βουλγάρους χορόν. Τὴν Ρατσενίτσα.

Ἐχόρευσα καὶ ἐγὼ μεταξὺ ἐνὸς χωροφύλακος καὶ ἐνὸς ναυτικοῦ δοκίμου εἰς κύκλον τετρακοσίων περίπου ἀτόμων ποὺ κατελάμβανον ὅλην τὴν πλατείαν τοῦ χωριοῦ.

(*) Τοῦτο ἔχει ἰδιαιτέραν, σημασίαν διότι πολλοὶ δόσπιστοι ἰσχυρίσθησαν ὅτι τὸ δέγμα τῶν πελμάτων ἦτο τόσο χονδρὸ ὥστε ἐπατοῦσαν ἀκινδύνως εἰς τὰ ἀναμμένα κάρβουνα.

Ἡ ζωηρὰ κοκκινωπὴ ἀντανάκλασις τῆς πυρᾶς, ἐφώτιζε τὰς μελαγχροινὰς φυσιογνωμίας τῶν χορευτῶν καὶ ἔρριπτε μακρὰς ἀνακινουμένας σκιάς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

Ὑπῆρχε κάποια πίστις καὶ ζωηρότης εἰς τὴν *Χόρα* αὐτὴν ποὺ μ' ἔκαμε νὰ αἰσθανθῶ ὅτι συμμετεῖχον εἰς μυστήριον ἄγνωστον εἰς τὸν ἔξω κόσμον.

Ἡ πηγαίνετε καὶ βλέπετε ὁ ἴδιος αὐτὰ τὰ πράγματα ἢ μένετε εἰς τὸ σπῖτι σας καὶ τ' ἀπορρίπτετε ὡς μὴ ἔχοντα σημασίαν...

Ὅταν ἐπέστρεψα εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἤκουσα πλῆθος φθηνὰς ἐξηγήσεις διὰ τὰ *Ἀναστενάρια*, τόσον ἀπὸ ἐντελῶς ἀμαθεῖς, ὅσον καὶ ἀπὸ ἄτομα ποὺ ἐθεώρουν ἑαυτοὺς ὅτι ἦσαν ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένοι.

Ἐννοεῖται ὅτι αἱ ἀνόητοι ἀπὸ καθέδρας ἐπιστημονικαὶ θεωροῖται ἢ ἐξηγήσεις τοῦ φανταστικοῦ αὐτοῦ φαινομένου, *δὲν ἐξηγοῦν ἀπολύτως τίποτε ἀπὸ τὸ γεγονός τῶν γυναικῶν ποὺ περιπατοῦν ἡρεμοὶ μέσα εἰς τὴν πυρὰν χωρὶς νὰ καυαλλίσουν καὶ τὰ ρούχα των ἀπὸ τὴν λευκοπυρωμένην ἀνθρακίαν.*

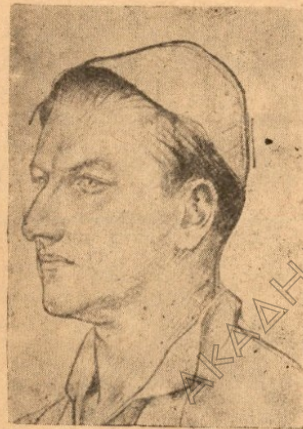
Ἦκουσα ἄλλους νὰ φλυαροῦν, προτείνοντες νὰ προσθέσουν θερμόμετρα εἰς τὰ πέλματα τῶν ποδιῶν τῶν πυροβαδιστῶν καὶ νὰ ἐξελέγουν τὴν βαθμὴν θερμότητος μὲ λεπτὴν ζωϊκὴν μεμβράναν· κατὰ τὸ βραχὺ διάστημα καθ' ὃ τὰ πόδια εἶναι εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν φωτιά.

Τὰ δύο αὐτὰ μέσα λοιπὸν εἶναι μωρὰ καὶ ἔχουν μόνον τὸ θράσος

Ἡ οὐγγραφεὺς τοῦ βιβλίου κ. κ. Φίλιππος Thornton μὲ ἀλβανικὸν ὀκουφάκι.

τῆς ἀμαθείας. Διότι οἷονδὴποτε θερμόμετρον θὰ ἐγείνετο ἀμέσως θρύμματα ὑπὸ τὸ βάρος γυναικείου σώματος χορεύοντος.

Ὡς πρὸς τὴν ζωϊκὴν μεμβράναν, ὃ δὺσπιστος πειραματιστὴς δὲν θὰ εἰμποροῦσε καὶ νὰ πλησιάσῃ τὴν πυρὰν διὰ νὰ κάμῃ

τὸ πείραμά του, διότι κατὰ τὴν στιγμήν τοῦ χοροῦ εἶναι τόση ἡ πύρα, ὥστε νὰ μὴ εἰσπορῇ κανεὶς νὰ ἔλθῃ κοντινέτερα ἀπὸ τέσσαρες γυῖρες.

Ὅταν ἐχρονόμετρον τὸ διάστημα τοῦ χοροῦ, διεπίστωσα ὅτι αἱ γυναῖκες ἔμεναν 40 δευτερόλεπτα μέσα εἰς τὴν πυρὰν διὰ νὰ περᾶσιν ἐγκαρσίως καὶ ἐσημείωσα ἤδη ὅτι ἔκαμναν τὴν διάβασιν αὐτὴν **τρεῖς φορές**.

Ὅχι! ἡ Ἀκοῖα εἶναι κάτι περισσότερον ἀπὸ ἀπλὴν ὑποβολήν.

Ἀναφέρεται εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ὅτι πρὸ δύο χιλιάδων ἐτῶν :

« Ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, ἦσαν πάντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτό. Καὶ ἐγένετο αἶφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἤχος ὥστε φερομένης πνοῆς βιαίας καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι καὶ ὥρθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλώσσαι ὥσπερ πυρὸς, ἐκάθισέ τε ἐφ' ἑκάστον αὐτῶν. »

Ἡ Πεντηκοστή λοιπὸν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, ἀναφέρεται ὡς **ἡμέρα τοῦ πνεύματος** (ἡ φορές εἶναι Ἕλλην στί εἰς τὸ βιβλίον), ὅπερ σημαίνει ἐπίση· **ἡμέρα τοῦ ἀνέμου**.

Τὸ ἡμερολόγιον δὲ ἤλθε τόσο συχνά, ὥστε εἶναι εὐνόητον ὁ χορὸς τῶν Ἀναστηνῶν καὶ ἡ ἡμέρα ἡ καθωρισμένη πρὸς ἐορτασμὸν τῆς Πεντηκοστῆς, νὰ συμπέσῃ.

Πάντως μὲ ἐκκλίνει ἡ πιθανότης συσχέσεως τόσο μετεωρολογικῆς ὅσον καὶ πνευματικῆς, μετοξὺ τῆς ὁρητικῆς ριπῆς ἀέρος ἥτις πνέει ἐπὶ τῶν χορευτικῶν τοῦ Βουλγάρι μὲ συνέπειαν τὴν ἔκστασιν μὲ τὴν ὁμοίαν χορεύουν ἐπὶ τῆς πυρᾶς, πρὸς τὴν ἀφήγησιν τῶν πυρίνων γλωσσῶν καὶ τὴν ἐπακόλουθον ἔκστασιν τὴν προξενηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου πνεύματος εἰς τοὺς Ἀποστόλους.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ THORNTON

ΑΙ ΚΗΛΙΔΕΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

(Μία πρόρρησις τοῦ ἐστρονόμου Ἀββᾶ Moreux)

Ὁ γνωστότατος ἐκλαϊκευτὴς τῆς Ἀστρονομίας, ὡς διάδοχος τοῦ Φλαμμαριδὸν εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτὴν, Ἀββᾶς Θεόφιλος Moreux διευθυντὴς τοῦ Γαλλικοῦ ἀστεροσκοπείου τῆς Bourges, ἐδημοσίευσε

ΑΙ ΤΕΛΕΤΑΙ ΤΗΣ ΑΚΑΪΑΣ ΤΩΝ ΒΡΑΧΜΑΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΜΟΝ ΤΑ ΑΝΑΣΤΕΝΑΡΙΑ

Εἰς τὰ 3 παρελθόντα τεύχη, παρεθέσαμεν ἐν μεταφράσει τὰ περὶ δια-
τηρήσεως ἀκόμη ἐν τῷ Αἵμῳ τοῦ περιέργου ἐθίμου τῆς 'Ακαΐας ('Ανα-
στεναρίων) ἐκ τῆς Παρισίνης Illustration καὶ ἐκ τοῦ 'Αγγλικοῦ βιβλίου
τοῦ Φιλίππου Thornton.

Καὶ ἤδη, εἶναι δυνατόν τὸ ἐθίμον αὐτὸ τὸ φέρον καθαρῶς ἑλληνικὰς
ὀνομασίας, ὡς 'Αναστενάρια, 'Αρχιαναστενάρης, Εἰκονοφόροι, καὶ εἰς
χώρας Θρακικὰς, τελοῦσας μέχρι τοῦ παρελθόντος ἀκόμη αἰῶνος ὑπὸ τὴν δι-
καιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, νὰ παρέλθουν ἀπαράτηρα
εἰς τοὺς Ἕλληνας διανοομένους, ἀρχιερεῖς, ἐπιστήμονας, διδασκάλους, οἱ-
τινες νὰ μὴ ἀντελήφθησαν καὶ νὰ μὴ ἐσημείωσαν λαογραφικὰς περὶ αὐτοῦ
παρατηρήσεις.

Ὡς θὰ ἴδωμεν, πολλοῦ γε καὶ δὴ! Ἐάν δὲ τὸ πρᾶγμα δὲν ἔλαβεν ἔκτοτε
εὐρυτέραν διαφήμῃσιν, τοῦτο ὀφείλεται τὸ μὲν εἰς τὴν ὑπὸ τῶν τότε ἀρχιε-
ρέων παρεξήγησιν τοῦ ἐθίμου, τὸ δὲ εἰς τὸ ὅτι αἱ μοναδικαὶ αὗται τελεταὶ
ἐτελοῦντο εἰς δυσπρόσιτά τινα μόνον χωρία πέριξ τῆς 'Αγαθουπόλεως.

Ἐν τούτοις, ἔχομεν ἤδη ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου θετικὴν καὶ τεκ-
μηριωμένην ἔρευναν ἀνεγομένην εἰς τὰ 1872 κατεγενομένην ὑπὸ τοῦ καθη-
γητοῦ τῆς Μεγάλης σχολῆς τοῦ γένους ἀειμνήστου Α. Χουρμουζιάδου ὅστι
διεξῆλθε τὰ κατ' αὐτὸ εἰς μακρὰν διάλεξιν ἐκτυπωθεῖσαν τότε ἐν Κωνσπόλει
εἰς τεύχος.

Ἡ διάλεξις ἐγένετο ὡς ἀναγράφει ὁ ἀγορητὴς ἐνώπιον τῆς
Α. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου 'Ανθίμου καὶ τῆς χορείας
τῶν σεβασμίων ἀρχιερέων καὶ τοῦ λοιποῦ ἀκροατηρίου, κατὰ τὰς
ἐνάργεις τῶν μαθημάτων τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους σχολῆς, 18 Σε-
πτεμβρίου 1872 μὲ τὴν ἐξῆς στερεότυπον κατακλειδα τῶν συγκεντρώ-
σεων τῆς τουρκοκρατουμένης Ἑλλάδος τὴν ὁποίαν ἐκ περιεργείας μεταφέ-
ρομεν ἐκ τοῦ κειμένου.

«Δώμεν δὲ δόξαν τῷ Θεῷ, ὅτι ὁ μεγαλειότατος καὶ τριδέβαστος
ἡμῶν ἄναξ Σουλτὰν 'Αβδὺλ 'Αζίζ Χάν οἱ τὰ ἔτη εἶπεν πλεῖ-
στα καὶ εὐδαιμόνα, πᾶσαν ἐλευθερίαν χορηγεῖ εἰς τὴν τῶν ὑπη-
κόων αὐτοῦ ἐπὶ τὰ κρεῖττω πρόοδον καὶ πνευματικὴν ἀνάπτυξιν.
ὑπὸ δὲ τὴν ἀμφίλαφῃ σκεπᾷ αὐτοῦ ὑπὸ τῆς θείας προνοίας τε-
ταγμένοι καὶ τῆς ὑψηλῆς προστασίας αὐτοῦ ἀπολαύοντες, εἰς
εὐγνωμοσύνης τεκμήριον, ἀναφωνήσωμεν: Ζήτω ὁ γαλννότετος
ἡμῶν ἄναξ Σουλτὰν 'Αβδὺλ 'Αζίζ Χάν! Ζήτω! Ζήτω! Ζήτω δὲ

• Φυλίου ἔρευνα
Αἵμα, ἐν 16
1940.

καὶ ὁ δεβαστὸς κυδεμὼν καὶ προστάτης τῆς ἱερᾶς ταύτης ἐδότης τῶν γραμμάτων, ὁ γεραρὸς Ἀνθίμος, ὁ τῆς Ὁρθοδοξίας γενναῖος πρόμαχος! Ζήτω! Ζήτω! »

Ἡ διάλεξις αὐτὴ ἀναφέρει ἐπανελημμένως, ὅτι οἱ τότε τοπικοὶ ἀρχιερεῖς, παρεξηγοῦντες τὴν σημασίαν τοῦ ἐθίμου τὸ ὅποιον ὡς θὰ ἴδωμεν δὲν ἔχει σήμερον καμμίαν σοβαρωτέραν σημασίαν τῶν ἀναπτουμένων πυρῶν τὴν παρμονὴν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου καὶ ἀγόμενοι ἐκ στενοῦ δογματικοῦ πνεύματος, πατεδίωναν ἀπηνῶς τοὺς Ἀναστέναρτους, μὴ διστάσαντες καὶ πρὸ διώξεων καὶ πρὸ μαστιγώσεων ἀκόμη καθ' ὃ δίκαιωμα εἶχον ἐπὶ Τουρκοκρατίας.

Μόνον δὲ ἡ βαθύως ριζωμένη πρόληψις τῶν Ἀναστέναρτων ὅτι ἡ τελετὴ εἶχεν εὐεργετικὴν σημασίαν τόσον εἰς τὴν υἰεῖαν ὅσον καὶ ἐπὶ τῆς εὐφορίας τῆς συγκομιδῆς, διέσωσε τὸ πολύτιμον ἔθιμον.

Πάντως ὁ ἀγορητὴς, μολοῖ ὅμιλεῖ πρὸ κληρικῶν δὲν παύει τονίζων τὴν μεγάλην σημασίαν τῶν ἀπομειναρίων τῶν ἀρχαίων αὐτῶν ἐθίμων ἀπὸ ἐθνικῆς ἀπόψεως καὶ συνιστᾷ τὴν παῦσιν τῆς βίης καὶ προσπάθειαν μεταπίσεως τῶν πληθυσμῶν διὰ τῆς πειθοῦς καὶ τοῦ σχολείου.

Τὰ κυριώτερα μέρη τῆς διαλέξεως τοῦ Χανουμυζιάδη τῆς ὁποίας θὰ ἐθεωροῦμεν ἑλλειψιν ἂν δὲν διέτηραμεν τὴν χαρακτηριστικὴν τοῦ καιροῦ φρασσεολογίαν ἔχουν ὡς ἑξῆς:

Περὶ Ἀναστεναρίων

1. Τῷ ἀπὸ τινος χρόνου ἐπικρατήσαντι ἔθει τῆς σχολῆς ἐπόμενος καὶ τοῖς ὁρισμοῖς τῆς διευθύνσεως περὶ Ἀναστεναρίων νὰ εἴτω ἐπεχείρησα. Τοῦτο δέ, ἵνα καὶ ἐκ τῶν παραδόξων ἐθίμων τῶν ἐν γωνίᾳ τινὶ τῆς Θράκης μέχρι τοῦδε διατηρουμένων, οἱ τῶν τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης σοφῶν νοθεῖαν ἡμῶν καταγνόντες καὶ τὴν ἐκ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καταγωγὴν κίβδηλον κηρύξαντες, κατάδηλοι γένωνται ὅτι ἄγνοιαν τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου ἐφθησαν ὀφλισκάνοντες. Διότι οἱ νῦν ἐκασταχῇ Ἑλληνες, καίτοι διὰ τοῦ λουτροῦ τῆς παλιγγενεσίας τὸν παλαῖον ἀνθρώπον ἐκπαλαί ἀπεξεδύθησαν, ὅμως μὲν τοι, ὁ δῆμος (ὁ λαὸς) τῶν γυναικῶν μάλιστα πολλαὶ μὲν τῆδε κάκειδε τῆς Ἑλληνικῆς μυθολογίας ἀρχαῖα ἔθιμα διεφύλαξεν, ἔδει δ' ὅπου καὶ τὰς ἀρχαίας τελετὰς ἐπὶ τὸ χριστιανικώτερον μετέβαλε καὶ τὰς τῆς Ἑλληνικῆς πομπείας καὶ τὰς θυσίας καὶ τοὺς χοροὺς εἰς τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν εἰσήγαγε καὶ ἡ πρὸς τὰ πανάρχαια ἔθνη ἀφοσίωσις, τῆς ἐπιμόνου ὁπουδῆς καὶ ἐπιμελείας τῶν ἀείποτε λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας κατίσχυσεν, ὥς τοῦ λόγου προϊόντος, κατάδηλον γενήσεται.

Τούτων τοίνυν ἕνεκα, περὶ Ἀναστεναρίων ὁ λόγος ἔσεται.

2. Παρὰ τὴν Θρακικὴν παραλίαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου, αἱ Ἑλληνίδες πόλεις Μήδεια, Ἀγαθούπολις, Βασιλικός, Σωζούπολις, Ἀγχίαλος, Πύργος.

καὶ Μεσημβρία περιίστανται, χορὸν τινα ἔρρυθμον πρὸς τὸν φλοῖσβον τῶν κυμάτων τοῦ Πόντου συγκροτοῦσαι, τὸ δὲ διὰ τὸ πενιχρὸν τοῦ πόρου καὶ τὸ ἀπόκεντρον τοῦ τόπου ἐπικρατοῦν βαθὺ σκότος τῆς ἀμαθείας, θαυμαστὸς μέχρι τοῦδε εἰς διατήρησιν πολλῶν ἐθίμων τῆς Ἑλληνικῆς μυθολογίας συνετέλεσε, καὶ δὴ καὶ τῆς τελετῆς τῶν ὁργίων τοῦ Διονύσου, ἐκχινωσιανιδειδούς μὲν καὶ ἀλλοῖαν τινα μορφήν λαβοῦσας, βῆδιν δὲ τὴν αὐτὴν διαφυλαξάσας, ὥς ἐκ τῶν ἐπομένων κατάδηλον γενήσεται.

5. Ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τῶν ποταμῶν Ρέσβι καὶ Βελέκα, πλησίον τῆς Ἀγαθουπόλεως, τὰ χωρία Ρέσβι καὶ Γαλαζάκι κεῖνται ὀλίγον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα· καὶ τὸ μὲν περὶ τὰς 60 τὸ δὲ περὶ τὰς 20 οἰκίας περιέχοντα. Τούτων δὲ δυτικώτερον, ἐπὶ τριῶν λόφων ἀποτελούντων τρίγωνον ἐπικάθηνται τὸ Προδίζον ἢ Προδὶλαβον, οἰκίας περιέχον περὶ τὰς 120 καὶ δύο ὥρας ἀπέχον τῆς Ἀγαθουπόλεως· μίαν δὲ καὶ ἡμίσειαν ὥραν περὶ τοῦ δυτικώτερον τούτου, τὸ Κωστῆ, χωρίον παραποτάμιον καὶ ἐξ 180 οἰκιῶν συνιστάμενον· πρὸς μεσημβρίαν δὲ τούτου δύο ὥρας μακρὰν, τὸ Πυργόπλον (Μικρὸς Πύργος).

Ἐν ἅσιν τοῖς χωρίοις τούτοις, λαλοῦσι τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν κατ' ἰδιόζουσαν προφορὰν, ἐν παρατεταμένη, φωνῇ καὶ πλείστας ἀρχαιοτάτας λέξεις διασώζουσαν· βορειότερον δὲ τοῦ Κωστῆ μίαν ὥραν, κεῖται τὸ Βουλγάρι χωρίον Βουλγαρικόν, ἐξ 120 οἰκιῶν συνιστάμενον.

13. Κατὰ δὲ τὴν ἐβδομάδα τῆς μηνὸς τῶν Ἀρίων. Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, οἱ κάτοικοι τοῦ Κωστῆ, εὖλα ἐκ τοῦ θάσους φέρουσι· κατὰ τὴν παραμονὴν δὲ μάλιστα, ἅπαντες οἱ εἰς ἐργασίαν ἀποδημοῦντες, εἰς τὸ χωρίον συντρέχουσιν, οἱ μὲν ἐπὶ τῶν ὄμων, οἱ δ' ἐπὶ τῶν ὑποζυγίων, οἱ δὲ ἐφ' ἀμαξίων κρμίζοντες, σωρὸν μέγαν ἀποτελοῦσιν.

14. Ὁ δὲ Ἀρχιαναστενάρης, ἐκ τῶν ἱερῶν χρημάτων, ταῦρον τριετὴ τέλειον (ἀνευνοχύιστον) πρὸς θυσίαν ἀγοράζει· τὴν δὲ παραμονὴν τῆς ἑορτῆς, ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Ἀρχιαναστενάρη πομπὴ ἐξαρτύεται· Καὶ ἡ μὲν μουσικὴ προηγεῖται παιανίζουσα· ἄνδρες δὲ, θυμιατήρια κρατοῦντες, ἀφθόγως θυμῶσι τὰ Ἀναστενάρια κρατοῦντα τὰς ἐπηγυρωμένους καὶ κεχρυσωμένους εἰκόνας, τοὺς κωδωνοφόρους ἐρυθροὺς ἐπενδύτας φορούσας, καὶ ἐνθουσιωδῶς χορεύοντα καὶ ἀλαλάζοντα· ὁ δὲ λαὸς πανδημεὶ ἀκολουθεῖ, ἀγαλλόμενος. Οὕτω δὲ τοῦ χωρίου ἐξελθόντες καὶ τὸν ἱερὸν ταῦρον παραλαβόντες, εἰς τὸν ναὸν ἄγουσι καὶ θυσίαν τοῦ ἱεροῦ βήματος τοῦτον προσδένουσιν ἐν κρίκοις προσηλωμένοις ἐξεπίτηδες. Φκεῖ δὲ καὶ πάντες τοὺς ὑπ' αὐτῶν τεταγμένους ταύρους προσφέρουσι· τὰ δὲ ἄρνια καὶ πρόβατα, ζῶντα ὑπὸ τοῦ ἱερέως εὐλογηθέντα διὰ τῆς τῶν κρεῶν ἢ τῶν ποιμνίων εὐχῆς, οἴκοι θυσιάζουσι.

15. Τὴν δ' ἐσπέραν, πληθεὺς πολὺ πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ Ἀρχιαναστε-

νάρη, ἔνθα καὶ τὸ ἱερώτερον τέμενος τοῦ ἁγίου, συνέρχεται. Ἐπειδὴν δι' ἐκεῖ πύθους ὄλους οἶνον πνεύματος ροφήσωσιν, ἐξέρχονται τῆς πομπῆς, παιανιζούσης τῆς ἱερᾶς μουσικῆς, ἥτις ἐκ τοῦ ἱεροῦ μεγάλου τυμπάνου τῶν **παπ-πυδων** (1) καὶ τοῦ αὐλοῦ καὶ λύρας καὶ τοῦ ἀσκαύλου (κάϊδας) σύγκειται. Εἰς τὸν ναόν, μόνα τὰ **Ἀνασθενάρια** εἰσελθόντα, ἐν τῇ μέσῃ μετ' εὐλαβείας ἵστανται· ὁ δὲ **Ἀρχιανασθενάρχης** ἀνὰ τρεῖς γονυκλισίας πρὸ τῶν εἰκό-νων τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν χορευουσῶν εἰκόνων τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου ποιησάμενος, περὶ λαμβάνει ἐκάστην τῶν τοῦ ἁγίου καὶ ἀφ' οὗ φέρῃ αὐτὴν εἰς ἐκάστην τῶν τοῦ χοροῦ, ἵνα δῇθεν ἀσπαθῇ ταύτας· ἐγγχειρίζει αὐτὴν τῶν **Ἀνασθεναρίων** τινὶ καὶ τὴν τελευταίαν αὐτὸς κρατεῖ.

Οὕτω δὲ τοῦ ναοῦ ἐξελθόντες, εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωρίου κατευ-θύνονται, ἔνθα ὁ μέγας τῶν ξύλων σωρὸς καὶ ἡ πυρὰ **μεγάλη** ἐκκέκαυται καὶ ἡ ἀνθρακία ἐξηνηνεγένη κεῖται. Παρὰ δὲ τὴν πυρὰν, πρῶτος ὁ **Ἀρχιανασθενάρχης**, κρατῶν κωδωνοφόρον χορεύουσιν εἰκόνα, τοῦ χοροῦ ἄρχεται, τῆς μουσικῆς παιανιζούσης. Εὐθὺς δὲ καὶ τὰ λοιπὰ **Ἀνασθε-νάρια** κωδωνοφόρους εἰκόνας κρατοῦντα, προσέρχονται.

Καὶ οὗτοι μὲν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἡσυχῶς κατὰ πρῶτον καὶ ἐν ρυθμῷ τινὶ κινούμενοι, καὶ **Ἦχ, Ἦχ! Ἄ, Ἄ, Ἐχ, Ἐχ! οὐχ, οὐχ** (2) ἐπιφωνοῦντες χορεύουσιν. Ἐν τούτῳ δὲ χρόνῳ καὶ ὁ κύκλιος χορὸς τῶν πανηγυριζόντων, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν συγκροτεῖται· οἱ δὲ **Ἀνασθενάρια**, ὅτε μὲν τῇ μέσῃ, ὅτε δ' ἐν τῇ τάξει τοῦ χοροῦ μόνοι χορεύοντες, γοργότερον καὶ μηχανώ-τερον πηδῶντες καὶ τὰς κωδωνοφόρους εἰκόνας ἄνω, κάτω, δεξιὰ, ἀριστερὰ κινῶντες, τούτῳ ἢ ἐκείνῳ τῶν προυχόντων ἢ καὶ τῇ συζύγῳ αὐτῶν εἰς προσκύνησιν προσφέρουσιν, ὅπερ τιμῆς ἐξαιρέτου σημεῖον λογίζεται.

Ἐν δὲ τῇ ἐνθουσιασμῷ αὐτῶν καὶ τῇ οἰστρομανίᾳ, **ἐπὶ τῆς μεγάλης ἀνθρακίᾳ γυμνόποδες ἐπὶ τινὰ λεπτὰ χορεύουσιν** ἢ καὶ ἀκροποδῶσι εἰς αὐτὴν ταχέως εἰσέρχονται καὶ ἐξέρχονται, συνεχῶς τοῦτο ἐπανα-λαμβάνοντες, ὥς τῆς ἱερότητος αὐτῶν σημεῖον δῆθεν τρανώτατον. Ἐν δὲ τῇ ταχυποδίᾳ καὶ τῇ οἰστρομανίᾳ, ἔτι δὲ καὶ τῇ παχυδερμίᾳ τῶν ποδῶν αὐτῶν, δὲν καίονται ἢ καὶ ἀδιαφοροῦσι καίμενοι! (3)

(1) Τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης

(2) Ἦ ! : α κ ! : χ ε ! : = Ἦ κ χ ε ! ἢ ἀρχαία ἀνιψώ/η τις τῶν Διονυσιακῶν ὁργίων.

(3) Αἱ προσωπικαὶ παρατηρήσεις τοῦ Thornton ἀνατρέπουν τὰς προ-χείρους αὐτὰς ὑποθέσεις. Τὸ πέλμα τῶν Ἀνασθεναρίων τοῦ χωρίου Βουλ.

Εἰς τὴν περίπτωσιν δὲ αὐτὴν, ἀντὶ πεπωμένου χυσίματος τοῦ μελα-νιοῦ, πρόκειται ἀπλῶς περὶ ἀσυναίσθητου τηλεπαθικῆς ὑποβολῆς τῆς ὑπερηγετίας πρὸς τὸν Σοπεργάουερ.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι πολλοὶ κατορθώνουν νὰ κάμουν ἀνθρώπους νὰ στρέψουν ἂν στηρίξουν τὸ βλέμμα των ἐπ' αὐτῶν μὲ συναφῇ ἔντασιν τῆς θελήσεως.

Ἐπίσης εἶναι γνωστὸν, ὅτι πολλὰ νευρικὰ ἄτομα ὅταν πάθουν καθ' οἷονδῃποτε τρόπον κάποιαν ὑποβολὴν π. χ. ὅτι καθὼς διαβαίνουν τὸν δρόμον θὰ λάθουν ζάλην καὶ ὅτι θὰ τοὺς κόψῃ αὐτοκίνητον, τὴν στιγμήν καθ' ἣν πρόκειται νὰ περάσουν, αἰσθάνονται ἀκουσίως νὰ ζαλίζωνται,

16. Ἀφ' οὗ δ' ἐπὶ τινὰς ὥρας οὕτως ἐν τῇ πυρᾷ χορεύωσι, προπορευο-
μένου τοῦ ἐπιτρόπου τοῦ μεγάλου τεμένου, λαμπαδηφοροῦντος καὶ θυμιῶν-
τος καὶ τοῦ θιάσου ἅπαντος ὡσαύτως ἐν λαμπαδηφορίᾳ καὶ θυμιάμασιν
ἐπομένου, τῆς δὲ μουσικῆς παιανιζούσης, ἐν ταῖς εἰκόσι χορεύοντα τὰ
Ἀναστενάρια, εἰς τὰς οἰκίας περιέχονται, τῶν οἰκοδεσποτῶν ἐν χαρᾷ
καὶ ἀναπεπταμέναις ταῖς θύραις τούτους ὑποδεχομένων καὶ τῶν εὐπο-
ρωτέρων καὶ τράπεζαν αὐτοῖς παρατιθεμένων· οἱ δ' εἰσελθόντες
χορεύουσι μέχρις ἂν παρατεθῇ ἡ τράπεζα· καὶ φαγόντες καὶ πίνοντες
καὶ φιλοδωρηθέντες καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐπευξάμενοι, εἰς ἄλλην οἰκίαν ἀπέρ-
χονται· τῶν δὲ ἀκολουθούντων οἱ βουλόμενοι συνεισέρχονται καὶ τῆς
τραπέζης συμμετέχουσιν.

Οὐ μόνον διεπιστώθη ἡ ὑπαρξίς Ἀναστενάρηδων μεταξὺ τῶν Κωστιανῶν τῆς Μελίκης, ἀλλὰ καὶ ἡ προθυμία τῶν νὰ ἐπαναλάβουν τὸ ἔθιμον καὶ ἐφέτος ἀκόμη, ἂν τοῖς παρείχετο ὑπόσχεσις οὗτι δὲν θὰ ἐνοχληθοῦν.

Τὸ ἔργον τοῦτο ἀνέλαβε ἐνεργῶς ἡ Ἑταιρεία Ψυχικῶν Ἐρευνῶν, θεωροῦσα, ἐκτὸς τῆς κεφαλαιώδους ἐπιστημονικῆς σημασίας τοῦ φαινομένου καὶ ἐθνικὸν καθήκον τὴν ἀναβίωσιν τοῦ ἔθιμου, ὃ, ἐνὸς μέρους τῆς παλαιᾶς ἑλληνικῆς κληρονομίας διαμψισθημένου παρὰ τῶν ξένων καὶ ὅπερ θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποδῇ σπουδαῖον κέντρον εἰς μόνον ἐπιστημονικῆς μελέτης τοῦ ζητήματι, ἀλλὰ καὶ τουριστικῆς κινήσεως ἐν Ἑλλάδι.

Διότι φαντάζεται κανεὶς, πόσαι θεωροῖαι ἐπιστημῶν, φιλεπιστημῶν καὶ περιέργων θὰ συνέρρεον κατ' ἔτος εἰς Βέροσιαν διὰ νὰ παραστοῦν πρὸ τοῦ καταπληκτικοῦ αὐτοῦ φαινομένου τοῦ ἐκτελουμένου τακτικῶς καὶ ὑπὸ τῶν Βαρχμάνων ἐν Ἰνδίας, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει ὡς ἐπιστημονικὴν πιθανότητα καὶ τὸ θεῖον τῆς Πηλιδῆς Γρατῆς τῶν τριῶν παίδων, οἵτινες ριφθέντες ἐντὸς φλεγούσης καμίνου, παρέμειναν ἀδολαβεῖς.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΑΝΑΓΡΑΣ

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΗΣ

(Αἱ ἀρχαὶ τῆς Ἑταιρείας Ψυχικῶν Ἐρευνῶν)

1) Μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ραδιενεργείας, ἡ φυσικὴ διεπίστωσην ὅτι ἡ ὕλη εἶναι ἀπλῶς συμπτύκνωσις ἐνεργείας (ἡλεκτρόνια). Ἐπομένως μία καὶ ἡ αὐτὴ μορφή ἐνεργείας (θεῖον) ἀποτελεῖ καὶ κυβερνήτην τὸ σύμπαν.

Ἡ δημιουργικὴ αὐτὴ ἐνέργεια δὲν εἶναι ὅπως πρεσβεύει ὁ ὀλισμὸς «τυφλοὶ νόμοι». Ἄν λάβῃ κανεὶς γενικῶς τὰ φαινόμενα τοῦ σύμπαντος, ἐλπίζει ὅτι ἀποτελοῦν ἐν ἀρμονικῶν σύνολον, ὅχι μόνον λειτουργοῦν πανσόφως μετ' ὀρισμένους δλαστικοὺς νόμους, ἀλλὰ καὶ ἐπανορθῶν κατὰ

Ἐπεπε λοιπὸν νὰ ἐρευνηθοῦν τρία προέχοντα σημεῖα. 1) Ἡ καταγωγὴ τοῦ ἐθίμου. 2) Τί ἀπέγειναν οἱ Ἕλληνες Ἀναστενάρηδες τῶν χωρίων Κωστή, Προδίβο (Προδίλαβον), Πυργόπλο, Τριπύρι κτλ. 3) καὶ ἔάν ᾔτο δυνατό ἡ ἀναβίωσις καὶ σπουδὴ τοῦ φαινομένου.

Καὶ ἡ μὲν προέλευσις τοῦ ἐθίμου καταρθώθη νὰ διασαφηνισθῇ ἐντελῶς καὶ θ' ἀποτελέσῃ ἰδίαν μελέτην, ἣς θὰ δημοσιευθῇ ἐν καιρῷ. Δυνάμεθα πάντως ἤδη νὰ εἰπώμεν ὅτι πρόκειται περὶ καθαρώς Ἑλληνικοῦ ἐθίμου οὐδεμίαν ἔχοντος σχέσιν ἐκτὸς τῆς γειτονίας μὲ ἄλλα ἔθνη.

Ἀπηυθύνθημεν λοιπὸν εἰς τὰ μέλη τῆς Ἑταιρείας Ψυχικῶν Ἐρευνῶν τῆς Βυρείου Ἑλλάδος, ἐκ τῶν ὁποίων ἰδιαίτερος ἐνδιαφέρθησαν ὁ ἐν Σέρραϊς διαπρεπὴς χειροῦργος κ. Ἰππ. Μακρῆς, ὁ ἱατρός κ. Καραπέτισης ἐν Ξίνθῃ, ὁ στρατιωτικὸς ἱατρός κ. Μιστακούρης ἐν Κομοτινῇ καὶ ὁ ἐπίσημος στρατιωτικὸς ἱατρός κ. Βαμβακούσης ἐν Διδυμοτείχῃ. Πληροφορίας ἐπίσης ἔσπευσαν νὰ μᾶς ἀσάχουν διὰ τοῦ τύπου ὁ κ. Π. Δανιηλόπουλος καὶ ὁ ἐν Σουφλίῳ ἱατροφιλόσοφος κ. Κωστ. Κουρτίδης συγγραφεὺς τῶν « Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν μυστηρίων ».

Θετικὰς δυνάμεις πληροφορίας εἶχόμεν παρὰ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Κεραμοπούλου, παρὰ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Λιθογραφικοῦ ἀρχείου κ. Μίγα, παρὰ τοῦ Ὁρακοῦ πολιτευτοῦ κ. Κωνσταντοπούλου καὶ, ἰδίᾳ δὲ παρὰ τοῦ θερμουργοῦ διευθυντοῦ τοῦ « Ὁρακοῦ ἀρχείου » καθηγητοῦ κ. Πολυδ. Παπαχριστοδούλου.

Ἐξ αὐτῶν προέκυπτεν, ὅτι τὰ πλείονα τῶν Ἑλλήνων κατοίκων τῶν περὶ τὴν Ἀγαθούπολιν χωρίων καὶ ἰδίᾳ οἱ Κωστίνοι οἵτινες μετενάστευσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν, ἀπεκατεστάθησαν τὸ μὲν πλεῖστον τῶν Σερρῶν εἰς τὰ χωρία Κερκίνη καὶ Ἀγία Ἑλένη, ὅπου ὠνόμασαν εἰς μνήμην τῆς μητρὸς τοῦ πατρωνος τῶν Ἀγίου Κωνσταντίνου, τὸ δὲ πλεῖστον τῆς Βερροίας, εἰς τὸ χωρίον Μελική, ὅπου ἀπετέλεσαν συμπαγὴ συνοικισμὸν ἐξ 60—70 οἰκογενειῶν.

Ὡστε ἡ εἴχεμεν θετικὰ διδόμενα ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡδυνάμεθα νὰ βασίσωμεν τὰς πρῶτας θέσεις μας πρὸς ἐξέτασιν τοῦ ἐάν ἐπιζοῦν ἀκόμη Ἀναστενάρηδες καὶ κατὰ πόσον θὰ ᾔτο δυνατό ἡ ἀναβίωσις τοῦ ἐθίμου.

Ἐπειδὴ λοιπὸν αἱ προστάχεται τοῦ κ. Παπαχριστοδούλου, διὰ τῶν κ. κ. Πετροπούλου καὶ Δελγιάννη, συνεκεντρώθησαν προπάντων εἰς τὰ πέριξ τῶν Σερρῶν καὶ εὐρέθησαν πρὸ δυσκολιῶν διὰ τὴν ἐξακριβώσιν τῶν καὶ λεπτομερειῶν ἀκόμη, ἐνόμισα προσήκον νὰ στρέψω τὰς ἐρεγείας μου πρὸς τὴν Βέρροιν.

Ἡ ἐκεῖ ἐνέργεια, γενομένη ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν συνεταρισμῶν τοῦ χωρίου Μιλίκη κ. Κων. Τρικκαλοπούλου προθύμως ἀποδεχθέντος, ἀπέδωκεν ὄντως ἄριστα ἀποτελέσματα.

ποδόρια του φοροῦσε **τσερβούλια** (χωρικά υποδήματα) καὶ εἶπέ μας.

— Βρὲ παιδιά... θγάλ'τε τὰ τσερβούλια μου νὰ μὴ καοῦν...

Καὶ τοῦ ἐθγάλαμε τὰ τσερβούλια καὶ μπήκε ἀξυπόδητος μεσ' τὴ σιὰ... Ἄμμα τί σιὰ... Φοῦρνος! καὶ χόρευε ἕνα κάρτο τῆς ὥρας μεσ' τὴ **θερμοσπουδιά**. Καὶ ὄντε ξέβηκε ἀπὸ τὴ σιὰ τὰ ποδόρια του δὲν ἐπάθασι τίποτε...

Ἐπίσης ἐκ τῶν ἐρευνῶν τῶν ὁποίων εἶχε τὴν προθυμίαν νὰ κάμῃ μετὰ τῶν ἐν Σέρραις ἐκ Βουλγαρίας προσφύγων, ὁ ἐν Σέρραις ἱατρός κ. Ἰππ. Μακρῆς μέλος τῆς Ἑταιρείας, ἀποσπῶμεν τὴν ἐξῆς περιγραφὴν γυναικὸς Κωσταντίνης.

«Τὸ ἀπόγευμα τῆς παραμονῆς τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου ἤλκτον πυρὰν εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωριοῦ ἡμεῖς. ἦτο τόσο δυνατὴ ὥστε μόνον εἰς μεγάλην ἀπόστασιν ἦτο δυνατόν νὰ σταθῇ κανεὶς.

Ὅταν ἐπιπτον αἱ φλόγες καὶ ἐσχηματίζετο παχεῖα ἀνθρακίαν, τὴν ὁμαλοποιοῦν διὰ μακρῶν ράβδων ὥστε νὰ ἀποτελεσθῇ ἱσοπαχὲς στρώμα πάχους σπιθαμῆς καὶ πλέον, μήκους δὲ 6—8 μέτρων. Γότε ὁ κορυφαῖος τῶν **Ἀνασιανάρηδων** ἀνελήμβανε τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγ. Κωνσταντίνου, τὴν ἠσπάζετο, κρατῶν δὲ αὐτὴν ἀνὰ χεῖρας, γυμνόπους καὶ μὲ δῆμα σταθερὸν καὶ βραδύ εἰσήρχετο εἰς τὴν πυρὰν. Τότεον ἠκολούθουν 3—4 ἄλλοι ἐν οἷς καὶ γυναῖκες καὶ: «ἐμπαινε ἡ φωτιά ἀπὸ εἰς φουσκες καὶ ἐβγαίνει ἀπὸ τὰ προστήθεια τῶν γυναικῶν καὶ δὲν ἐκαιγόνταν οὐδὲ τὰ ρούχα τους, ἀλλὰ τὴν ἐλιχνοῦσαν» τὴν φωτιά μὲ τὰ γυμνά πόδια τους, περπατοῦσαν σιγὰ σιγὰ καὶ ἐδρίανον. καλλιτέρως ἀπ' ὅτι ἐμπήκασιν.

Ἡρώτησαν ἐν καὶ εἰς ἄλλας περιστάσεις ἠδύνοντο οἱ **Ἀνασιανάρηδες** νὰ πιάσουν φωτιά, ἥ τί θερμόν καὶ μαῦ ἀπὴντησαν ἄρνητικῶς. Μόνον κατὰ τὴν ἐρωτὴν τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ τὴν ὥρην τῆς τελείας παρουσίας τὸ φαινόμενον τῆς Ἀκατίας.

Ἡ Ἑταιρεία Ψυχικῶν Ἐρευνῶν ἀνέκαθεν ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τῆς ἐπὶ τοῦ περιέργου αὐτοῦ ἐθίμου, τὸ ὁποῖον ἐνεκεν τοῦ τόπου τῆς τελεσῆς του εἰς τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου, περιγράφεται εἰς ὅλα τὰ ἔξω ἐπιστημονικὰ περιοδικὰ ὡς Βουλγαρικῆς προελεύσεως, μιλῶντι τὸ ὄνομα τοῦ **Ἀνασιανάρη** — **Ἀνασιανάρηδες** — **Εἰκονοφόροι**, ὑπεδήλουν τὴν ἑλληνικὴν του καταγωγὴν.

Ἐκτὸς τούτου ἔμως, ὁ φόβος μήπως τοὺς κοροϊδεύσουν ἢ τοὺς καταδιώξουν αἱ ἀρχαί, ὅπως εἶχε συμβῆ παλαιότερα μὲ τὴν ἐπισκοπὴν Σωζοαγαθουπόλεως, κάμνει τοὺς Κωστιανούς ἀκόμη περισσότερον προσεκτικούς καὶ ἐπιφυλακτικούς.

Ἡ περιγραφὴ τῆς τελετῆς ὅπως τὴν διηγήθη ὁ Κωστιανὸς κάτοικος τῆς Ἀγίας Ἑλένης Ἀπόστολος Παπαγεωργίου ἔχει ὥς ἑξῆς :

«Στὴν παραμονὴ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου ποὺ γιόρταζε τὸ χωριὸ μ'ς, κατὰ τὸ βράδυ ὥρα 6—7. Εἰνουν φωτιά στὰ ξύλα ποὺ εἶχαν σωρέψῃ οἱ χωριανοὶ εἰς τὴν πλατεῖα τοῦ χωριοῦ.

Στὸ μεταξὺ οἱ Ἀναστενάρηδες φέρναν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν 4—5 εἰκόνας ποὺ εἶχαμε ἐκεῖ μαλαμοκαπνισμένες καὶ φοριωμένες ἡνατήματα, μὲ κουδουνάκια ποὺ κουδούνιζαν ὅταν τὴν κουνοῦσαν. Τότε ἐμπαιναν μέσα στὶς φλόγες, ἡκριθῶς ὅταν λαμπάδιαζαν τὰ ξύλα, χορεύοντας μὲ τῆς εἰκόνες στὰ χέρια.

Ἕξ-alloi σὺν δαμονισμένοι καὶ σὺν νὰ στενοχωροῦντο εἰς τὸν ὕψιστο β.θμό, φώναζαν ἀγκομαχώντας καὶ ἀναστενάζοντας ἄχ! ἄχ! ἄχ! ἄχ! Μπαίνοντας στὴς φλόγες ἦταν τελείως ξυπόλυτοι μ' ἓνα ποκάμισο καὶ σάβρακο.

Αὐτὸ βρστοῦσε μέγρι σβύσει ἡ φωτιά. Στὸν χορὸν αὐτὸν ἐπαιρναν μέρος καὶ κάμποσες γρηές...

Μιὰ φορὰ ἦρτε ὁ Δεσπότης ἀπὸ τὴν Σωζόπολι γιὰ νὰ μποδίσῃ αὐτὰ τὰ πράγματα καὶ γιὰ νὰ μὴ τὸν ἐννοήσουν, ἔβλεπε γυναικίτικα ροῦχα καὶ στὸ κεφάλι μαγουλίκια, ἔκατσε στὸ παραθύρι καὶ λόγιαζε τὰ Ἀναστενάρια ποὺ χορεύασι πὰ στὴν σιτιά.

Ὁ Μουχτάρης (προεστὴς) τοῦ χωριοῦ ποὺ ἦταν κοντὰ τοῦ τὸν ἐρώτησε.

— Τί λές γέροντα μ' αὐτὰ ποὺ λογιαζεῖς ;...

— Τί νὰ σᾶς πῶ παιδιά!.. ὅτι θέλετε κάντε... δὲν μπορῶ νὰ σᾶς πῶ τίποτε...

Μιὰ φορὰ πῆγαμε νὰ κάνουμε προξενιά καὶ καίνος ὁ γέρος ποῦχε νὰ συμβάσῃ (ἄρραβωνιάσῃ) τὸ παλληκάρι του, ἦταν Ἀναστενάρη. Καὶ καὶ ποὺ καθοῦμαστε ἀρχισε καὶ πηδοῦσε νὰ πέμπῃ μεσ' τὴ σιτιά καὶ στὰ

ρεύσαντες και πομπεύσαντες, μετὰ ταῦτα οὐδενὸς τῶν λεχθέντων καὶ πραχθέντων μέμνηνται καὶ ἐν τῷ χορῷ ἀλλήλους οὐ διέγνωσαν. Ἀντί δὲ τοῦ τῶν Βικχῶν ἐπιφωνήματος εὐοὶ! *σαβοῖ!* τὸς στεναγμοὺς *χ' Ιχ' Ιχ' / οὐχ, εὐχ, ἔχ, ἔχ*, ἐπιφωνοῦσι. Καὶ ὥσπερ αἱ Μαινάδες αἱ μὲν τῇ δεξιᾷ κρατεῖσθαι θύρπον, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ ἀγαλμάτιον τοῦ Διονύσου ὠργιάζον, ἣ ἐν ταῖς ἱεραῖς πομπαῖς τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν ἐπ' ὤμων οἱ ἱερεῖς φέροντες, ἐπεφώνουν ὑπὸ τοῦ ἄρχους δῆθεν τῆς θεότητος βαρυνόμενοι, οὕτω καὶ τὰ *Ἀναστενάρια* τὰς εἰκόνας φέρουσι σιεῖς ἄγοντα.

Καὶ αὐτὰ μὲν ἐν συνόψει ἀνέφερον εἰς τὴν διᾶλεξιν τοῦ κατὰ τὸ 1872 ὁ ἀείμνηστος Χουμουζιάδης. Καὶ κατόπιν ὁμῶς τούτου, διὰ νὰ μὴ ἀναφέρομεν τοὺς παλαιότερους τῶν ὁποίων τὰς παραγραφὰς θ' ἀναφέρομεν ἐν καιρῷ, σημειώσουμεν τὸν Βιζυηνὸν γράψαντα περὶ Ἀναστεναρίων εἰς τὰ 1888 καὶ 1897, τὸν καθηγητὴν Πολίτην, τὸν καθηγητὴν Βέην, τὸν διευθυντὴν τοῦ Θράκιου Ἀρχεῖο καὶ κ. Πολ. Παπαχριστοδοῦλου (1911), τὸν κ. Π. Δανηλόπουλον (1937), τέλος τὸν καθηγητὴν κ. Δ. Πετρόπουλον καὶ τὸν διδάσκαλον κ. Β. Δεληγιάννην, τοὺς δύο δὲ τούτους ἐξετάσαντας λεπτομερῶς τοὺς ἐν Ἑλλάδι καταφυνόντας κατοίκους τοῦ χωρίου Κωστή κτλ. μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν, τῇ εἰσηγήσει τοῦ ἰδίου κ. Παπαχριστοδοῦλου.

Τελευταῖον ἀκόμη ὁ καθηγητὴς ἐν τῷ Βουλγαρικῷ Πανεπιστημίῳ κ. Ἀρ. νασούτωφ, παρουσίασεν εἰς τὴν Βουλγαρικὴν Ἀκαδημίαν ὑπόμνημα τοῦ ὁποίου λεπτομερείας ἀνέγραψε καὶ ἡ ἐφημερίς Ζωρτα τῆς Σόφιας καὶ εἰς τὸ ὅποιον παρουσιάζει τὰ Ἀναστενάρια, ὡς παλαιὸν ἔθιμον τοῦ ἐκκληρονόμου δαν αἱ νέαι Βουλγαρικαὶ γενεαὶ ἀπὸ τοὺς πρώτοις προγόνους τῶν τοῖς πυρολάτορας.

Θὰ ἴδωμεν προΐόντες κατὰ πόσον ἡ ἐξήγησις αὐτὴ εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Πρὶν ὁμῶς τούτου ἀναφέρομεν μερικὰς σχετικὰς πληροφορίες, ἐκ τῶν περιγραφῶν τῶν κ. κ. Πετροπούλου καὶ Δεληγιάννη ἀπὸ Κωστιανῶν κρυόφυγας τοῦ χωρίου Ἀγία Ἐλενη πλησίον τῶν Σεργείων.

...Εἶναι πολὺ δύσκολο ν' ἀποσπᾷ κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦς, φιλοξένους καὶ καλοδόλους κατὰ τὰ ἄλλα, τέτοιου εἶδους πληροφορίας θεωροῦν πολὺ κακὸ ν' ἀποκαλύψουν τὸ μυστικὸν σ' ὅλας τῶν τὰς λεπτομερείας καὶ προσπαθεῖν μὲ κάθε τρόπο νὰ ξεφεύγουν ὅταν τοὺς ἀνοίγῃ κανεὶς συζήτησι. Συμβαίνει καὶ ἐξῶ κατὰ ἀνάλογον μὲ τὰς ἀρχαίας Ἑλληνικάς καὶ ξένας μυστηριακάς τελετὰς καὶ μέχρι σήμερον παραμένουν μυστήρια.

Ἐρχιαναδτενάρη ἐν Κωδῆ, μέγαρον μέγα τῶν Παππούδων ἐπικέκληται· τοῦτο δ' ἐστὶ καὶ τὸ πάντων ἱερωτάτον· διότι καὶ ὁ ἐν Κωδῆ Ἐρχιαναδτενάρης ἀπάντων σεβασμιώτατος καὶ ταῖς ἐπιταγαῖς τούτου τὰ τῶν ἄλλων χωρίων Ἀναδτενάρια πείθονται.

28. Αἱ δὲ τῶν Παππούδων χορεύουσαι εἰκόνες, λαβὰς ἔχουσιν ἱκανῶς μακρὰς κάτωθεν ἐκ τῆς αὐτῆς σανίδος πρὸς τὴν κατὰ τὸν χορὸν τῶν Ἀναστεναρίων εὐκόλον διακρίσιν, ἐπηγγυωμέναι δ' εἰσὶ καὶ κεχρυσωμέναι καὶ παντοίοις κοσμήμασιν, οἷον χρυσοῖς καὶ ἀργυροῖς ἐνωτίοις καὶ δακτυλίοις καὶ ψελλίοις καὶ ἀλυσσοῖς καὶ ἀρχαίοις νομίσμασι κεκοσμημέναι. Σκέπη δ' ἔρυσθρά μέχρι τοῦ τραχήλου διήρκευσα, ὥσπερ τις ἐπενδύτης, τὴν εἰκόνα κάλυπτει, ἐξ οὗ στερεοὶ καὶ εὐμεγέθεις ἀργυροὶ κώδωνες εἰς πλῆθος ἐξήρτηνται. Τῶν δὲ παρὰ τοῖς ἄλλοις χριστιανικοῖς εἰκόνων τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου διαφέρουσι, καθ' ὅτι ἡ Ἁγία Ἐλένη ζωγραφεῖται διεζωομένη τὴν ἐσθῆτα κατὰ τὸν ἕτερον πόδα, ὡς χορεύουσα δῆθεν, προτείνουσα· εἰκόνας δὲ τοιαύτας καὶ ἐν τοῖς ναοῖς ἔχουσιν, ἀλλ' ἰδίᾳ ἐν τοῖς τῶν Παππούδων τεμένεσιν, αἱ καὶ ἱερωτάτας νομίζουσι.

29. Πολλάκις δὲ δεινοὺς διωγμοὺς παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς ἄρχιρέων αἱ τοιαῦται εἰκόνες, ὥσπερ εἰδωλὰ τινα, λατρευόμεναι ὑπέστησαν καὶ ὁ πέλεκυς βαρὺς κατ' αὐτῶν ἐπέπεσε καὶ εἰς τὸ πῦρ παρεδόθησαν, κατὰ τὴν διαβεβλήσιν τοῦ τε πανιερωτάτου πάλαι μὲν ποτε Σωζουαγαθουπόλεως, ἥδη δὲ πρώην Λαρίσσης κυρίου Λαυροθέου (κατὰ τὸ 1572) καὶ τοῦ πρώην Σωζουαγαθοπόλεως, κυρίου Προκοπίου καὶ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου πρώην Βιζύης κυρίου Ματθαίου, ὅστις καὶ μάστιγι πολλάκις, ὡς αὐτὸς ἰδὼν στόματι ἡμῖν ὡμολόγησε, τὰ Ἀναστενάρια ἐφ' ἰλοφρονήσατο. Ἀλλ' ὁ διωγμός, ὡς αἰετοτε, ἀντὶ τοῦ καταπαῦσαι τὴν προλήψιν, ἐτι μᾶλλον αὐτὴν ἐπέτεινε καὶ βαθύρριζον καὶ ἰσχυροτέραν κατέστησεν.

Ὁμοιότης τῶν τελετῶν τῶν Ἀναστεναρίων πρὸς τὰ τοῦ Διονύσου ὄργια καὶ τὰς τῶν ἄλλων θεῶν πομπάς.

30. Αἱ δὲ τελεταὶ αὗται καὶ αἱ πομπαὶ ἀρχαῖαι καταφαίνονται, διότι πολλὴν τὴν ὁμοιότητα πρὸς τὰ ὄργια τῶν Βακχῶν καὶ τῶν Μαινάδων ἔχουσι· διότι, ὡς τὸ πάλαι οἱ τελοῦντες αὐτὰ, οἰστροπληγες καὶ μανιώδεις γινόμενοι, οὔτε τῶν λεγομένων οὔτε τῶν πραττομένων εἶχον αἰσθησιν, οὔτω καὶ νῦν τὰ Ἀναστενάρια, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, ἐν τῇ οἰστρομανίᾳ αὐτῶν, ἐξαλλοὶ καὶ γυμνόποδες καὶ λελυμένη τῇ κόμῃ χο-

24. Ἀποτελοῦσι δὲ τὰ Ἀναστενάρια τάγμα τι ἰδιαιτερον ἢ ἀδελφότητα, ἀρχηγὸν ἢ μᾶλλον πρόεδρον ἔχουσιν τὸν Ἀρχιαναστενάρην ὅστις ἐκ τῶν τοῦ χωρίου Κωστῆ Ἀναστεναρίων ἐκλέγεται, ἐκ διαδοχῆς τοῦ ἐκαστοῦ πρεσβυτέρου ἢ ἱκανωτέρου. Αὐστηρότερον δὲ καὶ ἀγιώτερον βίον ἐπιδεικνύμενοι, σεβαστοὶ τοῖς πᾶσι γίνονται διὰ καὶ προσερχομένοις αὐτοῖς οἱ καθήμενοι προεξανίστανται καὶ τῆς ὁδοῦ παραχωροῦσι.

Ὁ Φακίρης Kuda Bux βαδίζων ἐπὶ πειραματικῆς πυρᾶς,
ἐν Λονδίῳ κατὰ τὸ 1938

Ἰδιαιτέρα δὲ ἐν ταῖς ἐαυτῶν οἰκίαις ἔχουσι, «μέγαρα (κονάκια) τῶν Παππούδων» ταῦτα ἀποκαλοῦντες. Ἔστι δὲ ταῦτα πενιχρὰ τινὰ δωμάτια ἐν οἷς αἱ εἰκόνες τοῦ ἁγίου αἱ χορεύουσαι ἀνήρτηνται καὶ λυχνίαι πρὸ αὐτῶν σιδηραὶ ἴστανται καὶ λύχνοι ἀσβεστοὶ κρέμονται. Πάππον δ' ἢ Παπποῦν τὸν Ἅγιον Κωνσταντῖνον ἀποκαλοῦσι καὶ τὰς εἰκόνας τούτου Παπποῦδες καὶ τὰ τεμένη αὐτῶν, τῶν Παππούδων μέγαρα. Τὸ δ' ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ

ΤΟ ΠΥΡΟΒΑΔΙΣΜΑ ΤΩΝ ΒΡΑΧΜΑΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΜΟΝ

**Τὰ Ἀναστενάρια, ἑλληνικὸν ἔθιμον. — Εἶναι δυνατὴ
ἡ ἀναδίωσίς του.**

Εἰς τὰ προηγούμενα 4 τεύχη, περιεγράψαμεν ἐν ἐκτάσει τὰ περὶ πυ-
ροβαδίσματος εἰς τὴν Βουλγαρίαν καὶ παρεθέσαμεν τὴν ἀρχὴν τῆς σχε-
τικῆς διαλέξεως τοῦ καθηγητοῦ Χριστοφιδάκη κατὰ τὸ 1872 ἐν τῇ Με-
γάλῃ σχολῇ τοῦ Γένους, ἣν καὶ συνεχίζομεν.

Ἐάν δέ, ξένος τις παρατυχὼν, τὰ ὄργια τούτων τοιμῇσιν νὰ περιελά-
σῃ, ὥς ποτ' ὁ Πενθεὺς ὑπὸ τῶν Βακχῶν καὶ Μαινάδων, οὕτω καὶ αὐτὸς
φονεύεται! καὶ τῆς πυρᾶς δὲ τὸ πῦρ ἱερὸν θεωρεῖται καὶ τοῖς καπνίζουσι νὰ
ἀνάψωσι τὰς καπνοσύριγγας δὲν ἐπιτρέπεται. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ κατὰ
τὰς ἱερὰς ταύτας πανηγύδας, πολλοὶ τῶν πανηγυριζόντων, θεόληπτοι
καὶ οἰστροπλήγες γίνονται. Ἀναστενάρια ἀναδείκνυνται

Ἀναστενάρια μὲν ἢ Ἀναστενάραι ἐκ τῶν ἐπιφωνημάτων Ἰχ.
ἔχ. οὐχ, οὐχ, ἔχ, ἔχ! ἅπερ ἐπιφωνοῦσι χορεύοντα, ἴσως ἐπικέκλην-
ται. Θεόληπτοι δὲ ἢ μᾶλλον οἰστροπλήγες γίνονται ἄλλος, ἄλλοι ἐν ἄλλῃ
χωρίῳ, εἰς ἡ δύο, ἢ τρεῖς ἐνίοτε. Κατὰ τὴν ἐγγύριον φράσιν, «τοὺς πιά-
νει ὁ ἄγιος». Ὡχρότατοι γίνονται, τρέμουσιν, ἀπρίζουσι, ὑπὸ σπασ-
μῶν δὲ καταλαμβάνονται καὶ τὸ βλέμμα ἀγριεύοντες καὶ λειποθυμοῦν-
τες, ἐκτάδην καταπίπτουσιν ἀναίσθητοι (ὁμαδικὴ ὑστερία ὑστερικὴ κρί-
σις).

Ἐκ τούτων τοῖνυν τῶν τεκμηρίων καὶ ἐκ τοῦ ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης
χοροῦ, ἴσως ἂν τις εἰκόσειεν ὅτι τὸ πρᾶγμα νευρικὴ τίς ἐστὶ πά-
θησις, ἐκ τῆς δι' ἀμάθειαν μεγάλης πίστεως εἰς τὰ ἀνύπαρκτα
καὶ τῆς ἐκ προλήψεως προκαταλήψεως.

Διὰ τοῦτο καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἐν παραφορᾷ καὶ λελυμένη καὶ ἀ-
τημελεῖ τῇ κόμῃ καὶ γυμνόποδες χορεύσαντες, ὑστερον κεκμηκότες ὥς ἐνεοὶ
κάθηνται, οὐδενὸς τῶν πεπραγμένων ἐνθυμούμενοι.

Ἴνα δ' ἡ ἱερότης τοῦ νεωστὶ γενομένου οἰστροπλήγος καὶ παρὰ τῷ
λαῷ σεβαστὴ γένηται καὶ κατακυρωθῇ, ὀφείλει πάντως ὁ νεοφώτιστος, οὐ-
τως εἰπεῖν, ἵνα καταταχθῇ ἐν τοῖς Ἀναστεναρίοις ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμανώτε-
ν ἁγίου καὶ παραδεκτὸς καὶ ἀρεστὸς ἢ τῇ ἀδελφότητι.

Ψυχιατρ.
Ἔρευνα
Αθ. ἔτος 16^{ον}
1940.

“ΨΥΧΙΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΙ,,

Ίδρυθείσαι τῷ 1926 καὶ διευθυνόμεναι ὑπὸ ΑΓΓΕΛΟΥ ΤΑΝΑΓΡΑ

ΤΟ ΠΥΡΟΒΑΔΙΣΜΑ ΤΩΝ ΒΡΑΧΜΑΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΜΟΝ-ΟΙ ΑΝΑΣΤΕΝΑΡΗΔΕΣ

Πρωτότυπος μελέτη ὑπὸ ΑΓΓΕΛΟΥ ΤΑΝΑΓΡΑ

Εἶδομεν ἐν ἐκτάσει εἰς τὰ προηγούμενα τεύχη, πῶς οἱ κάτοικοι ομάδος χωρίων πέριξ τῆς Ἀγαθουπόλεως τοῦ Εὐξεινίου Πόντου, πρὸ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν, κάθε παραμονὴν τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου ἢ καὶ εἰς ἄλλας ἐορτὰς, ὡς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ἀνάπτοντες μεγάλας πυράς καὶ περιπίπτοντες εἰς εἶδος ἐκστατικῆς καταστάσεως, ἐχόρευον ἐντὸς αὐτῶν ὅπως οἱ Βραχμάνες ἐν Ἰνδαίᾳ κατὰ τὰς ἐιρησίας των θρησκευτικὰς τελετὰς, χωρὶς νὰ παθαίνῃν τὸ παραμικρὸν ἔγκλημα.

Τὸ φαινόμενον εἶναι γνωστὸν ἀπὸ τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος (Διονυσιακὰ μυστήρια, βάτος φλεγόμενη καὶ μὴ κατακαιομένη, θαῦμα τῶν τριῶν παίδων ἐν τῇ καμίνῳ), ἐπανελήφθη δὲ πειρηματικῶς εἰς τὰ πειράματα τοῦ Κροῦξ μετὰ τοῦ μέντιουμ Home καθ' ὃ οὗτος ἐκράτησε ἐπὶ ἀρκετὸν διάστημα ἀναμένοντας ἀνθρώκας ἐντὸς τῶν δύο παλῶν του, φουσῶν μάλιστα αὐτοὺς ὅπως ζωηρεύσῃ τὴν φλόγα των, καθὼς καὶ ἐν Ἀνδίνῳ μετὸν Φακίρην Kuda Bux κατὰ τὸ 1935.

Καὶ τὴν μὲν ἐλληνικότητα τοῦ φαινομένου ἀποδεικνύουν ἀπλῶς καὶ αὐταὶ μόνον αἱ ἐπωνυμίαι τῶν μυστῶν του.

Ἀναστενάρηδες (Νεστενάρι) καὶ **Εἰκονοφόροι** (Ἰκονομπόρι) αἵτινες μολονάτι οἱ γείτονες μας Βούλγαροι τὰς θεωροῦν ἐντελῶς ἀνεξηγήτους, εἶναι καταφαγῆς ὅτι προέρχονται ἐκ τοῦ **ἀναστενάζω** ἕνεκα τῆς συνηθείας τῶν Ἀναστενάρηδων νὰ ἀγκομαχοῦν χορεύοντες **Ἰχ!.. Ἰχ!.. ἄχ!.. ἄχ!.. ἔχ!.. ἔχ!..** καὶ ἐκ τοῦ **φέρειν εἰκόνας**.

Ποία ὁμῶς ἡ πραγματικὴ πρόβλεψις καὶ ἐξήγησις τοῦ φαινομένου;

Καὶ οἱ μὲν εἶναι ἀπομεινάριον τῶν ἀρχαίων μυσηρίων καὶ δὴ τῶν Διονυσιακῶν, οὐδ' αὖτε ἀμφιβολία, ὥς θὰ ἴδωμεν ἀμέσως δι' ἀδιαψεύστων τεκμηρίων. Τὸ ἐνδιαφέρον εἶναι πῶς ἀνέμιχθη μετὰ τὴν χορηστιανικὴν θρησκείαν, ὅπως; ἄλλως τόσα ἀρχαῖα Ἑλληνικά ἔθιμα διασωζόμενα μέχρις ἡμῶν, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς νέας θρησκείας ἥτις ἀπὸ δισχισίων ἐκτὼν ἐχάραξε τόσον ἐντόνως τὴν σφραγίδα τῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ζωὴν.

Καὶ τὸ δεύτερον ὅμως τοῦτο ζήτημα ἐλύθη ὥς θὰ ἴδωμεν προϋόντες.

Καὶ ὥς πρὸς μὲν τὰ Διονυσιακὰ μυστήρια, ἔχομεν σφαιρὴν δόλοκληρον ἀναμφισβητήτων τεκμηρίων συσχέτιστος. Καὶ δὴ:

1) Τὴν Διονυσιακὴν μανίαν τῶν Βακχίδων ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὴν οἰστροληψίαν τῶν Ἀναστενάρηδων καὶ τοὺς κοινούς ἐξάλλους χορούς των, ὑπὸ τὸ φῶς τῶν πυρσῶν εἰς τὴν ἀρχαιότητα, ὑπὸ τὸ φῶς τῶν λαμπάδων καὶ τῆς πυρᾶς τανῦν.

2) Τὴν θύσιαν τοῦ ταύρου κατὰ τὰ Διονυσιακὰ μυστήρια ὥς καὶ κατὰ τὰς πανηγύεις τῶν Ἀναστενάρων.

3) Τὴν περιφορὰν τοῦ ἀγάλματος τοῦ Βάκχου ὑπὸ τῶν ἱερέων καὶ τῆς εἰκόνης τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου ὑπὸ τῶν Ἀναστενάρηδων.

4) Τὰς κραυγὰς καὶ ἐπικλήσεις τοῦ Ἰάκχου ὑπὸ τῶν Βακχίδων («*Ἰάκχον ἀθρόω στέμμαι καλοῦσαι*» (1)) καὶ τὰς περιέργους ἀναφωνήσεις τῶν Ἀναστενάρηδων κατὰ τὸ διάστημα τοῦ χοροῦ, *Ἰχ... Ἰχ... ἄχ! ἄχ... ἔχ! ἔχ...* εἰς τὰς ὁποίας δέον πιθανώτατα νὰ ἐπανεύρωμεν τὴν λέξιν *Ἰ-ακ-χε* != *Ἰακχε* (ἐκ τοῦ *Ἰαχῆ*).

5) Τὴν ἐπόκρουσιν τοῦ χοροῦ τοῦ πυρεβαδίσματος διὰ τῶν ἤχων λύρας, ἀσκαύλου καὶ τυμπάνων (*βαρυβρόμων ὑπὸ τυμπάνων* (2)) ὅπως κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἰς τὰ Διονυσιακὰ μυστήρια. Τέλος δέ.

6) Τὸ σπουδαιότατον πάντων φαινόμενον τῆς Ἀναΐας. Διότι ὅπως οἱ Βακχίδες κατὰ τὴν ἐκστασὶν των ἔφερον ἀναμμένα κάρβουνα εἰς τὰ μαλλιά των χωρὶς νὰ καίωνται, (*Ἐπὶ δὲ βοστρύχοις πῦρ ἔφερον οὐδ' ἔκαιεν* (3)) καὶ οἱ Ἀναστενάρηδες εἰς ὁμοίαν ἐκστατικὴν κατάστασιν, χορεύουν ἀβλαβεῖς ἐντὸς τῆς πυρᾶς.

1) *Ἐκστατικὴ κατάστασις*. Αἱ ἐκστατικαὶ καταστάσεις ὑστεροπαθῶν ἀτόμων, περιπιπτόντων κατ' αὐτὰς, εἴτε ἐκουσίως εἴτε ἐκ μιμνήσεως (δραμιδικὴ ὑστερία) ἔχουν σπουδασθῆ ὑπομερῶς ὑπὸ τῆς νευρο-

(1) (2) (3) Εὐριπίδου «Βάκχαι».

λογίας. Ὅ,τι διαφέρει ὅμως ἡμᾶς εἰς τὴν παροῦσαν μελέτην, εἶναι ἢ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐξαιρέσεως, ἐμφάνεις αὐτῆς εἰς ὅλα τὰ ἀρχαῖα καὶ σύγχρονα μυστήρια. Ἀπὸ τῶν «μαγικῶν» τελετῶν τῶν μάγων (μέντιουμ) τῶν ἀπολιτίσιων φυλῶν, μέχρι τῶν Πυθίων τῶν μαντείων, τῶν Δορυσιακῶν καὶ ἄλλων μυστηρίων τῆς ἀχαιότητος, τῶν «μαγικῶν» τελετῶν καὶ ἐπικλήσεων τοῦ μεσαίωνα, μέχρι τῶν ἐκστατικῶν κατὰστασιν τῶν ἁρίων καὶ ἀσκητῶν (Ἁγ. Φραγκίσκος τῆς Ἀσσίζης, Ἁγία Θηρεσία, Ἅγιος Ἀλφόνσος τῆς Liguori, Ἅγιος Φραγκίσκος

Ἐκστατική (κατατονική) κατὰστασις νέου ἐκ τοῦ χωρίου Βούλγαρι τῆς Βουλγαρικῆς Ἀν. Ρωμυλίας (παρατηρητέον τὴν καθαρῶς Ἑλληνικὴν φυσιογνωμίαν τῶν 2 νέων)

καὶ ὁ περὶ ὧν ὡς θεραπευτὴς μέντιουμ Ρασποῦτιν Τόμος 1935 τῶν ψυχικῶν ἐρευνῶν).

Αἱ αὐτῶν αὐτῶν ἐκστατικαὶ κατὰστάσεις, προκλινομένην ὀχι μόνον αὐτομάτως ἐκ νευρικῶν κλονισμῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκουσίῳ δι' αὐτῆς συγκεντρώσεως, διὰ νησιεῶν, ἀγνείας, ναρκατικῶν ποτῶν (Πύθιον) ἢ ὑποκαπνισμῶν (ἄνθρωπικὸν δξύ) ὅπως εἰς τὰς Πυθίαι, διὰ νησιείας ἀγνείας καὶ ἀνατάσεως (προσευχή) ὅπως εἰς τοὺς θρηνηκλήπτους ἀσκητάς, (νησιεία, ἀγνεία προσευχή, οὐράνια χαρίσματα!), διὰ ἀναπνευστικῶν ἀσκήσεων (ἐλάττωσις δξύγονώσεως τοῦ αἵματος) ὅπως εἰς τοὺς Φακίους, τοὺς ὠρνομένους Δερβίσηδες καὶ τοὺς Ἀναστενάρηδες, διὰ ρυθμικῶν καὶ ἐνίοτε ἐξαντλητικῶν κινήσεων ὅπως εἰς τὰς Βίκιους, τοὺς Ἀαστενάρηδες, τοὺς περιστροφόμενους Δερβίσηδες καὶ τοὺς

τῶν Κοπερτίνο
«Ὁμφαλοσκοποῦ» τοῦ Ἁγίου
δρῶν) μέχρι τῶν
σημερινῶν δια-
σθητικῶν καὶ δυ-
ναμολύσεων μέν-
τιουμ (trance)
καὶ μερῶν συγ-
γρότων ὁμοίων
τελετῶν. (Θερα-
πευταὶ — μάγοι
τῶν ἀπολιτί-
σιων — περι-
στρεφόμενοι καὶ
ὠρνομένοι Δερβί-
σηδες — οἱ Χιό-
στε τῆς Ρωσσίας
εἰς τὴν ἀήκω

μάγους τῶν ἀπολιτίστων, τέλος διὰ τοῦ ὑπνωτισμοῦ εἰς τὰ σύγχρονα μέντιουμ, σκοπὸν ἀποκλειστικὸν εἶχον ἀνέκαθεν καὶ ἔχουν μέχρι τοῦδε ἕνα καὶ τὸν αὐτόν: *Τὴν μείωσιν τῶν αἰσθήσεων καὶ τοῦ λογικοῦ ἐνσυνειδήτου, πρὸς ἐξωτερικεύσιν τῶν λανθανουσῶν ἐντὸς τοῦ ὁργανισμοῦ μυστηριωδῶν ἐνδατομικῶν δυνάμεων τοῦ Ὑποσυνειδήτου μας.*

Αἱ λανθάνουσαι αὗται δυνάμεις αἵτινες εἶναι ἡ αἰτία τῶν αὐτομάτων λειτουργιῶν τοῦ ὁργανισμοῦ, (καρδία, ἥπαρ, πωλὴν, πάγκρεας) τῆς ἀναπλάσεως κάθε βλάβης, τῆς μετομορφώσεως ἀπὸ μιᾶς μορφῆς εἰς ἄλλην (κάμπη—πειλοῦδα), τῶν θαυμαστῶν ἐνστικτων, τέλος τῶν καταπληκτικῶν φαινομένων τῆς Τηλεπαθείας, τῆς Διοράσεως, τῆς Τηλεκινήσεως, τῆς Ἀκαΐας, προέρχονται *ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ θαύματος τὴν ὁποίαν ἐγκλείομεν ἐν ἑαυτοῖς* καὶ τὴν ὁποίαν ἡ μὲν Φυσικὴ διεπίστωσε ὑπὸ τὸ ὄνομα *ἐνδατομικαὶ δυνάμεις* ἡ δὲ ἐπιστῆμη ὠνόμασεν *Ὑποσυνειδήτου.*

Ὅ,τι δὲν γνωρίζομεν εἶναι ὁ ἴδιος ἑαυτός μας! καὶ ποτὲ πλείον ἄλλο. Ἐννοοῦμεν δὲν ἐννοοῦμεν καλῆτερον τὴν βαθύτητα τοῦ μεγάλου ἀρχαίου ρητοῦ ὅπερ ἦτο χαραγμένον εἰς τὸ πρόθυρον τοῦ Δελφικοῦ μαντείου, τοῦ *Γνώθι σαυτόν!*

Ὁ ἄνθρωπος, ὡς μέρος τῆς δημιουργικῆς δυνάμεως τῆς ἀποτελούσης ὑπὸ μορφήν ἡλεκτρονίων τὸ σύμπαν καὶ διεπούσης αὐτό, ἔχει καὶ αὐτὸς ἐν λανθανούσῃ καταστάσει τὰς ὑπερανθρώπους ιδιότητάς τῆς.

Εἶναι καὶ ὁ ἴδιος ἀγνοούμενος μικρὸς θεός.

Ἡ ἐξωτερικεύσις τῶν ὑπερανθρώπων αὐτῶν ιδιοτήτων τοῦ Ὑποσυνειδήτου, εἰς ὠρισμένα ἰδιαιτέρου δυναμολύτου ὁργανισμοῦ ἄτομα, ἀπετέλεσεν ἀνέκαθεν τὰ λεγόμενα θαύματα καὶ τὴν βάσιν τῶν πλείστων γνωστῶν θρησκειῶν.

Διὰ τὰ ἐκδηλωθῶν ὅμως αἱ ὑπεράνθρωποι ιδιότητές του, χρειάζεται ὅπως εἵπομεν, ἀπαραιτήτως, καί ποιος βαθμὸς μείωσεως τοῦ ἐνσυνειδήτου καὶ τῶν αἰσθήσεων. Ἀπὸ τῆς ἀπλῆς ἀφαιρέσεως καὶ τοῦ φυσιολογικοῦ ὕπνου, μέχρι τῶν ὑπνωτικῶν καὶ ἐκστατικῶν καταστάσεων, μέχρι τοῦ ψυχορραγήματος ὅπερ εἶναι ὁ ἐντονώτατος πάντων.

Οἱ ἄρχαioι, μὴ γνωρίζοντες ἄλλην μέθοδον, προῦκάλουν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, ἰσχυρὰς ὑστερικός κρίσεις εἰς τὰς Πυθίας, δι' ὃ καὶ μερικαὶ Πυθίαι ἀπέθανον ἐπὶ τοῦ μαντικοῦ τρίποδος.

Σήμερον ὁμως, χάρις τὰς ὑπνωτικὰς καταστάσεις, ἔχομεν μέσον ἀσφαλὲς καὶ ἀκίνδυνον διὰ τοῦ ὁποίου εἰμφοροῦμεν νὰ σπουδά-
ζωμεν τὸν ἑαυτὸν μας.

Κατὰ τὰ Διονυσιακὰ μυστήρια, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ Εὐρυ-
πίδης εἰς τὰς *Βάκχας* του, αἱ προσήλυτοι τῆς λατρείας αὐτῆς, ὑστερο-
παθῇ ἄτομα τῶν ὁποίων ἡ ὑστεροπάθεια ἐξεκολάπτετο ἐπὶ τῆς θρησκο-
ληψίας τῆς θορυβώδους μουσικῆς, (*βαρυβρόμων ὑπὸ τυμπάνων*), καὶ
τῆς βαθείας ἐντιπώσεως ἐκ τῆς οἰστροπληγίας τῶν ἄλλων Βακχίδων,
ὕφίσταντο καὶ αὐτὰ τὴν ἰδίαν κρίσιν (ὁμαδικὴ ὑστερία) καὶ ἐκστατικὴν
παρὰ νοῦν κατὰστασιν μὲ ἀνεστραμμένους τοὺς βολβούς τῶν ὀφθαλ-
μῶν καὶ ἄφρον ἐκ τὸ στόμα, καθ' ἣν, κτυπῶσαι τὸ ἔδαφος μετὰ θύρ-
σους, ἐξέσπων εἰς βιαίους, ἐξάλλου, καὶ μανικοὺς χοροὺς (Διονυσιακὴ
μανία) μὲ ὥρυγας ἢ κρουγὰς ἐπιλήσεων πρὸς τὸν πατέρα τῶν *Ἰακ-
χον Βάκχον*.

— *Ἡ δ' ἄφρον ἐξεῖσα,*

λέγει περὶ τῆς βασιλίσσης; Ἀ γαυῆς
καὶ διατρώφους κόρας *ἐλίσσομένη οὐ φρονοῦσα ἄχερ φρονεῖν*
ἐκίουν θύρσον εἰς βακχεύματα.

Ἰακχον ἀθρόω στόματι καλοῦσαι.

Εἰς τὴν περιγραφὴν αὐτὴν τοῦ Εὐριπίδου, οἱ μὲν ἱατροὶ ἀνα-
γνωρίζουν ἀμέσως ὑστερικὰς ἐκδηλώσεις, οἱ δὲ Ψυχολογοὶ ἐκ-
στατικὰς ἰδίας φύσεως καταστάσεις, οἷαι παρατηροῦνται εἰς τὰς αὐτο-
μίτους μορφὰς τῆς ἐκστάσεως τῶν μέντιονμ (βίαιας κινήσεις, βαθείας
ἀναπνοάς, σπασμούς, ἐνίοτε ἄφρον ἐκ τὸ χεῖλη, παρὰ νοῖαν καὶ τέλος
ἀμνησίαν).

Γίγνομαι δὲ πῶς ἐννους, μετασταθεῖσα
τῶν πάρος φρενῶν...

Ὡς ἐκλέλυσμαι δὲ γ' ἂ
πάρος εἵπομεν πάτερ...

λέγει ἡ δυστυχὴς βασίλισσα ἡ σποράξασα τὸν ἴδιον υἱὸν τῆς Πενθέας
ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς καταστάσεως αὐτῆς καὶ κρατοῦσα ἀκόμη τὸ
κομμένον κεφάλι του.

Ὡστε καὶ ἡ *ἀμνησία* παριτάνεται ὡς *ἀπόλυτος*, ὅπως εἰς τὰς
βαθείας ὑπνωτικὰς ἢ ἐκστατικὰς καταστάσεις.

Λοιπὸν, καὶ εἰς τοὺς *Ἀναστενάρηδες* ἐπίσης, παρουσιάζεται ὁμοία τυπικὴ εἰκὼν ἑκστατικῆς κατὰστάσεως, πιστοποιουμένη παρ' ὅλων ὅσοι παρόντες εἰς τὸ φαινόμενον.

Ὁ Χουρμουζιάδης εἰς τὴν διάλεξίν του ἐν τῇ Μεγάλῃ, σχολῇ τοῦ λένους τῷ 1872, περιγράφων τὸν χορὸν τῶν τὸν ὅποιον χαρακτηρίζει ὡς «οἰστροπληγίαν» καὶ «θεοληψίαν», ἀναφέρει ὅτι ἐνῶ κατ' ἀρχὰς κινεῖνται ἡσυχῶς δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ (ὅπως οἱ Δεσβίσηδες) κρατοῦντες τὰς κωδωνοφόρους εἰκόνας ἵνα προκαλέσουν τὴν ἑκστασιν, ἔπειτα, βοθμηδὸν χορεύοντες καὶ ἐπιφωνοῦντες τὰ ἀναφερθέντα *Ἰχ! Ἰχ... ἔχ! ἔχ!...* κλπ., «γοργώτερον καὶ μανικώτερον ἠρῶντες, τὰς κωδωνοφόρους εἰκόνας ἄνω, κάτω, δεξιᾷ, ἀριστερᾷ κινεῖσι.»

Ἐκ τῆς εἰκόνης δὲ αὐτῆς ἐπιφέρει ἐπιστημονικώτατα τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι πρόκειται περὶ *«νευρικής τινος παθήσεως»*.

Ἀκόμη δὲ τονίζει καὶ τὴν *ἀμνησίαν* τῶν Ἀναστενάρηδων κατὰ τὴν ἑκστασίαν των, ἐπιφύγων καὶ ὠρισμένα παραδείγματα, δύο μὴ σκευμένων οἵτινες συνεχόρευσαν ἐν ἑκστάσει χωρὶς νὰ ἀναγνωρίσθωσι καὶ τοῦ υἱοῦ ἐξ ὁς προκρίτου, ὅστις δισπύστως διατεθειμένος ἀπέναντι τοῦ φαινομένου καὶ νοσήσας, περιέπεσεν ὁ ἴδιος εἰς ἑκστασιν καὶ χορεύσας ἀσυναίσθητος κατὰ τὸ διάστημα τῆς τελετῆς, συνῆλθεν ὑγιῆς, κατόπιν δὲ ἀσχυρόμενος διὰ τὴν δυσπιστίαν του, ἔμεινεν ἐπὶ ἓνα μῆνα ἔγκλειστος εἰς τὴν οἰκίαν του.

Ἡ ἑκστασις αὕτη, ἐπέρχεται συνήθως εἰς τοὺς πρώτην φορὰν κατὰ λαμβανομένους ἢ *αὐτομάτως*, ἢ ὅπως εἰς τὰς ὑστερικές κρίσεις ἐκ *μιμήσεως*, (Χορεία) συνεπεία τοῦ ψυχικοῦ κλονισμοῦ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ περιβάλλοντος, (θεοῦ βούλης μουσικῆς, ἑξάλλος κατάστασις τῶν Ἀναστενάρηδων, βίαιοι χοροί, σφοδρὰ ἐντύπωσις ἐκ τοῦ καταπληκτικοῦ φαινομένου τοῦ πυροβολισμοῦ κλπ).

Οἱ εὐπαθέστεροι καὶ λανθανούσης ὑστεροπαθείας ὁργανισμοὶ, ἰδίως ὅταν ἀναμένουν ἐκ τῶν φαινομένων τὴν ἀπαλλαγὴν καίποιος νόσου *«ἀναπηδῶντες καὶ τὴν εἰκόνα τῶν ἀγίων ἀρπάζοντες, νυχθήμερον χορεύουσι, ἐν τῇ οἰστροπληγίᾳ καὶ τῇ ἑκστάσει τῶν φρενῶν των, τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ κακοῦ διὰ τοῦ χοροῦ πορίζόμενοι»*. Δηλαδή θεραπευόμενοι.

Ἀλλὰ μήπως δὲν ἔχομον τὰ ἴδια θεάματα εἰς ὅλα τὰ φημισμένα προσκυνήματα τῶν διαφόρων θρησκειῶν;... (Μέκκα, Ἰνδία μὲ τὸ δόντι

τοῦ Βούδδα, Λούρδη, παρ' ἡμῖν δέ, ἰδίως ἐν Κεφαλληνίᾳ εἰς τὸν τόπον τοῦ Ἁγίου Γερασίμου, ἐν Τήνῳ κτλ. ;

Διὰ τοὺς ὑγιῶς ὁμῶς ἔχοντας καὶ καταλαμβανομένους ὑπὸ τῆς περιγραφείσης οἰστροπληγίας, οἱ Ἀναστενάρηδες προσβέβησιν ὅτι γίνονται *θεόληπτοι* τῇ ἐπιδράσει τοῦ Ἁγίου. «*Τοὺς πιάνει ὁ Ἅγιος*» ὅπως λέγουσιν ὅτι ἡ δ' «*Ἅγιος ἐγκαλεῖ τὸν καθαρὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν κάμνει νὰ χάσῃ τὰ συλλογικά του*», οἱ δὲ παρόντες «*ὡς ἁγίους καὶ καθαρὸς τούτους θεωροῦντες, λαμπάδας κρειοῦντας ἐν τοῖς θυμιατηρίοις τοῦς θυμιῶσιν*».

Τὸ ὅτι ἰσχυροὶ ψυχικοὶ κλονισμοὶ ἐπιδρῶντες ἐπὶ τῶν ὁργανισμῶν καὶ τῶν λειτουργιῶν των, δύνανται νὰ ἐνεργοῦν θεραπευτικῶς, εἴτε λύοντες χρόν' ας σπασμωδικὰς καταστάσεις, εἴτε ἐπιδρῶντες ἐπὶ τῶν ἀγγειοσυσσωστικῶν ἢ ἀγγειοδιασταλτικῶν νεύρων εἶναι ἀναμφισβήτητον καὶ ἀποδεικνύεται καθημερινῶς, ὅχι μόνον ἐκ τῶν θαυμάτων τῶν διαφόρων προσκυνημάτων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς θεραπευτικῆς ὑποβολῆς εἰς τὸν ὑπνωτισμόν.

Διὰ τοῦτο οἱ Ἀναστενάρηδες θεωροῦσι τὴν *ἐγκλησιν* ἢ τὸ *πιάσιμο* τοῦ Ἁγίου ὡς ἔχον μεγάλας θεραπευτικὰς ἰδιότητας.

Αἱ θεραπευτικαὶ δὲ αὗται ἰδιότητες δὲν ἀσκοῦνται μόνον ἐπὶ τῶν οἰστροπληγῶν ἀτόμων, ἀλλὰ πιστεύεται ὅτι ἐπιδρῶσι καὶ ἐπὶ *τρελετών*, ἀκόμη δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, ὡς ἐσοδείας γεννημάτων, ἀσθενειῶν ζώων, ξηρασίας, διὰ προκλήσεως βροχῶν κτλ.

Διὰ τοῦτο δὲ, ὅπως εἰς τὴν *Βασκανίαν*, (κακὸ μάτι—μάτιασμα), καλοῦνται εἰς κάθε χωρίον ἀνεγνωρισμένα ὑπὸ τῆς πείρας ἄτομα (θεραπεύονται), ἅτινα πιστεύεται ὅτι ἐνεργοῦν θεραπευτικῶς, τοιοῦτος τρόπος καὶ οἱ Ἀναστενάρηδες καλοῦνται νὰ ἐπέμβουν εἰς ὅλας τὰς ὁμοίας περιπτώσεις εἴτε ἀπλῶς διὰ τῆς παρουσίας των, εἴτε διὰ τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ φαινομένου τοῦ πυροβαδίσματος εἰς τὴν οἰκίαν των.

Τοῦτο δὲ γίνεται οὐ μόνον ἐν περιπτώσει ἀσθενείας ἀλλὰ ὅπως εἵπομεν, ἀλλὰ καὶ δι' ἀφορίαν τῆς γῆς, καὶ δι' ἐπίδημιας, καὶ πρὸς πρόκλησιν βροχῆς κτλ. Εἶναι δὲ ἀξιοσημείωτον, ὅτι ἡ πίστις αὐτῇ εἰς τὴν ἐπιδράσιν ὄρισμένων ψυχροαδιενεργῶν (δυναμολύτων) ἀτόμων, εἶναι κοινὴ εἰς ὅλα τὰ γεωγραφικὰ πλάτη, μέχρι καὶ τῶν ἀγρίων ἀκόμη, ἐσημειώθη ὅτι διὰ μέσου τῶν αἰώνων, εἰς ὅλας τὰς ἐποχάς.

Τὸ ὅτι τὰ ἰδιαιτέρου ὁργανισμοῦ αὐτὰ ἄτομα, τὰ ὁποῖα ὀνομά-

σθησαν ἀνέκαθεν *Μάγοι, Θεραπευταί, Πυθίαι, Σιβυλλαι, Μέντιονμ*, περιπίπτοντα εἰς ἐκστατικὰς καταστάσεις ὑφίστανται εἶδος ψυχικῆς ραδιενεργείας ἐνεργούσης θαυμαστά φαινόμενα ἵνα πειραματικῶς ἀποδεδειγμένον καὶ ἀναμφισβήτητον (Τηλεπάθει, Διόρασις Τηλεκίνησις, Ἀκατα, Ἀκατα, Ψυχομετρία κτλ.).

Κατὰ πόσον ὅμως ἡ δυναμολύσις αὕτη ἔχει καὶ ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ *φυσικοῦ περιβάλλοντος*, αὐτὸ θὰ ἐρευνήσῃ καὶ θὰ λύσῃ ἡ ἐρευνα τοῦ μέλλοντος.

Ἐκτὸς ὅμως τῆς κοινῆς εἰς τὰς *Διονυσιαζούσας* καὶ τοὺς *Ἀναστενάρηδες* ἐκστατικῆς οἰστροπληγίας, ἐκτὸς τοῦ ἰδίου τρόπου προκλήσεως τῆς καταστάσεως αὐτῆς, ἐκτὸς τῆς παρανοίας καὶ τῆς ἀμνησίας τῶν γενομένων, ὅπως αἱ Βάκχαι χορεύουσαι λυσίσκομοι καὶ γυμνόποδες, ἐκράτουν ἀγάλματα τοῦ Διονύσου καὶ ἐκίνουν τοὺς θύρσους, τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ *Ἀναστενάρηδες*, χορεύουν *ἐπίσης γυμνόποδες κρατοῦντες εἰκόνας τοῦ πάτριονός των ἀγίου*. Καὶ ὅπως ἦσαν ἀπρόσβλητα ἀπὸ τὸ πῦρ τὰ μαλλιά τῶν Βακχίδων, ἀπρόσβλητα ἀπὸ τὴν ἀνθρακίαν εἶναι καὶ τὰ πόδια τῶν Ἀναστενάρηδων (Συνέχεια)

ΣΤΟΝ ΦΑΡΟ ΤΟΥ ΠΕΘΑΜΕΝΟΥ

ὑπὸ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. ΣΤΥΛ. ΛΥΚΟΥΔΗ ὑποναύαρχου

(Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς ὑποναύαρχος κ. Στ. Λυκούδης δημοσιεύσας τὴν κάτωθι ἐνδιαφέρουσαν μελέτην εἰς τὴν *Ναυτικὴν Ἑλλάδα*, εἶχε τὴν καλοσύνην νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὰς «Ψυχικὰς ἐρεῦνας» τὴν ἀναδημοσίευσίν της).

Ἀπὸ τὰ μέρη ποὺ εἶχα δῆ στὰ ταξίδια μου ὅταν ὑπηρετοῦσα καὶ ποὺ μοῦ ἄφησαν πειρὸ ζωνρὴ τὴν ἀνάμνησίν τους, εἶναι καὶ ἓνα μικρὸ νησί—μόλις πέντε χιλιόμετρα μακρὸν, τρεῖς πλατὺ καὶ καμμιά ἑκατοπεννηνταρὶά μέτρα ψηλὸ—χαμένο μέσα στὸ Τυρρηνικὸ πέλαγος. Τὸ λένε *Ο ὕ σ τ ι κ α* αὐτὸ τὸ νησί, ὁ Στράβων καὶ ὁ Πτολεμαῖος τὸ ὀνομάζουν «*Ε ὕ ὠ ν υ μ ο ν*», ἓνας δὲ ἄλλος, τοῦ δίνει καὶ δεῦτερο ὄνομα.

Ἀκατοίκητο ὡς τὸν παρελθόντα αἰῶνα, εἶχε χρησιμεύσει στοὺς στόλους τῶν Βερβέρων πειρατῶν καθὼς καὶ τῶν Τούρκων καταδρομῶν τοῦ Χαϊ-